ΦΥΛΛΟ ΑΦΙΕΡΩΜΕΝΟ ΣΤΑ 35 ΧΡΟΝΙΑ ΤΗΣ "ΦΩΤΕΙΝΗΣ ΣΑΝΤΡΗ„

ΚΑΛΛΙΤΕΧΝΙΚΟΣ ΚΟΣΜΟΣ

ΕΒΔΟΜΑΔΙΑΙΑ ΚΑΙ ΘΕΑΤΡΙΚΗ ΦΙΛΟΛΟΓΙΚΗ ΚΑΛΛΙΤΕΧΝΙΚΗ ΕΠΙΘΕΩΡΗΣΗ

ΑΘΗΝΑ
ΠΕΜΠΤΗ
2
Σεπ/μβρίου 1943

ΕΤΟΣ Α΄. ΦΥΛΛΟ 2ο
Τιμὴ Δρχ. 700

ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ: ΘΑΝΑΣΗΣ ΤΣΟΓΚΑΣ ▪ ▪ ▪ ▪ ΓΡΑΦΕΙΑ: ΠΕΙΡΑΙΩΣ 13

ΣΗΜΕΙΩΜΑΤΑ...

ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΚΑ ΖΗΤΗΜΑΤΑ

Η «ΕΤΑΙΡΕΙΑ Λογοτεχνῶν» εἰς τὸ νέο της συμβούλιο μερικοὶ ἀπὸ τὸ ὁποῖον εἶναι ἀξιόλογοι ἐκπρόσωποι ἀπ' τὸν κόσμο τῶν Γραμμάτων εἶναι τὸ πιὸ ἐνδεδειγμένο σωματεῖο τοῦ εἴδους του γιὰ τὴν ἐπίλυση ἐκκρεμῶν ζητημάτων ποὺ καμμιὰ εἰδικὴ ὡς τώρα ὀργάνωση δὲν φρόντισε γιὰ τὴν ταχτοποίησή των. Καὶ δὲν εἶναι οὔτε πολλά, μὰ οὔτε καὶ λίγα αὐτὰ τὰ ζητήματα· ἂς ἐλπίσουμε μόνο νὰ βγῆ γρήγορα ἀπ' τὴν δίμηνη σιωπή της ἡ 'Εταιρεία γιὰ νὰ τὰ τελειώση, γιατὶ γιὰ τὴν τάξη μας εἶναι οὐσιωδέστατα καὶ νομίζουμε πῶς ἐπείγουν κι' ὅλα ἀφοῦ χρόνια ὁλόκληρα ἡ προηγούμενη διοίκηση τ' ἄφινε νὰ ἐκκρεμοῦν. Καὶ πρῶτα ἀπ' ὅλα ἡ πλατύτερη οἰκονομικὴ ἐνίσχυση καὶ τὸ ζήτημα τῶν ποσοστῶν 35% εἶναι σχεδὸν ἡ μισὴ ἀξία κάθε ἐντύπου. Καὶ τότε στὸν συγγραφέα καὶ τὸν ἐκδότη τὶ μένει;

▪

ΟΙ ΕΦΟΠΛΙΣΤΕΣ ΜΑΣ ΚΑΙ ΤΟ ΠΝΕΥΜΑ

ΔΕΝ ΕΙΝΑΙ βέβαια μόνον ὁ κ. Π. Νομικὸς—ὅπως ξέρουμε καὶ ὅπως μᾶς πληροφοροῦν πολλοὶ φίλοι μας—ἀπὸ τὸν ἐφοπλιστικὸ κόσμο, ποὺ ἐνδιαφέρθηκε στὶς δύσκολες αὐτὲς στιγμές, γιὰ τοὺς ἀνθρώπους τῶν γραμμάτων. Εἶναι καὶ ἄλλοι πολλοὶ ποὺ ἔχουμε ὑπ' ὄψει μας τὰ ὀνόματά τους, γιατὶ θέλησαν μὲ ἀνωνυμία νὰ φανοῦν χρήσιμοι σὲ συνανθρώπους των, ποὺ τοὺς ἐχτιμοῦν καὶ τοὺς θεωροῦν σὰν σκαπανεῖς καὶ πρωτεργάτες τῆς προόδου αὐτοῦ τοῦ τόπου. Κι' αὐτὸ εἶναι ξεχωριστὰ παρήγορο γιατὶ δείχνει πῶς ἡ κατηγορία αὐτὴ τῶν ἰσχυρῶν τῆς ναυτιλίας μας, δὲν εἶναι σὰν πρὸ ἐτῶν ὅπου δὲν ἤξεραν τὴν λογοτεχνία καὶ δὲν ἐχτιμοῦσαν τοὺς πνευματικοὺς ἀνθρώπους, ἀλλ' ἀντίθετα τοὺς ξέρουν γιατὶ τοὺς διαβάζουν, τοὺς ἐχτιμοῦν, καὶ ἐνδιαφερόμενοι βαθύτερα γιὰ τὴ ζωή τους καὶ τὸ ἔργο τους νομίζουν καθῆκον τους ἐπιβεβλημένο νἀρθοῦν ἀρωγοὶ στὴ βιοπάλη τους. Αὐτὸ τὸ σημειώνωμε, κι' ἂν δὲν μᾶς ἔδωσαν τὸ δικαίωμα σήμερα νὰ τοὺς ἀναφέρουμε θὰ τὸ κάμωμε πολὺ γρήγορα γιὰ νὰ δικαιώσουμε τὴν τάξη τους καὶ νὰ τοὺς εὐχαριστήσουμε ἔτσι καὶ δημόσια.

▪

ΚΑΙ ΠΑΛΙΝ ΠΕΡΙ ΔΗΜΟΤΙΚΗΣ

ΤΟ ΠΑΡΑΚΑΜΑΝ οἱ πνευματικοὶ νεοσσοί μας, καὶ ἄλλοι σνὸμπ ἀπὸ τοὺς γράφοντας μὲ τὰ ἀνορθόγραφα γραψίματά τους. Γιατὶ ἐννοοῦμε βέβαια ἐκείνους ποὺ γράφουν ἀπὸ χρόνια μὲ τὸ περίεργο γλωσσικὸ ἰδίωμα τοῦ τονισμοῦ καὶ τῆς ὀρθογραφίας, ἀλλὰ νὰ βλέπουμε νήπια ἀκόμα μὲ τὰ ἐκκολαπτόμενα περιοδικά τους, νὰ καταργοῦν τὰ πνεύματα, καὶ ὅτι ἄλλο θεωροῦν περιττὸ, ἀπεμπολεῖται ἀσυνείδητα ἡ γραφὴ κ' εἶναι ὁλότελα ἀδικαιολόγητο . . . Κι' αὐτό, γιὰ νὰ τοὺς προσέξουν ἢ γιὰ νὰ κάμουν ἐντύπωση . . . Μὰ ἐδῶ δὲν θἄπρεπε νὰ ληφθοῦν μέτρα;

ΦΩΤΕΙΝΗ ΣΑΝΤΡΗ

ΤΑ ΜΕΤΑ ΤΟ ΔΡΑΜΑ

Τοῦ 'Ακαδημαϊκοῦ κ. ΓΡΗΓ. ΞΕΝΟΠΟΥΛΟΥ

ΓΝΩΣΤΗ μου κυρία, ποὺ εἶδε τὴ «Φωτεινὴ Σάντρη» στὸ Πάρκ, μοῦ ἔγραψε τὴν ἑπομένη γιὰ νὰ μοῦ πῆ πόσο τὴν ἱκανοποίησε ἡ ἀπόδοση τοῦ δράματος ἀπὸ τὸ καλλιτεχνικὸ συγκρότημα τῶν Γριῶν, καὶ προπάντων γιὰ νὰ μὲ ρωτήση **τὶ γίνεται μετὰ τὴν αὐτοκτονία τῆς ἡρωΐδος.** «Τόσο τὸ μυθιστόρημα—λέει—ὅσο καὶ τὸ θεατρικὸ ἔργο ποὺ βγάλατε ἀπ' αὐτό, σταματοῦν στὸ γκρέμισμά της ἀπὸ τὸν Κόκκινο Βράχο. Κι' ἐγὼ ποὺ θἄθελα νἄξερα, γιατὶ δὲν μπορῶ νὰ φαντασθῶ, τί ἔγεινε κατόπι; Πῶς καὶ πότε ἔμαθαν οἱ γονεῖς της τὴν αἰτία τοῦ θανάτου της; Κι' ὁ Ἄγγελος τὶ ἔκαμε, ὅταν ἔλαβε, τόσο ἀργά, τὸ γράμμα τῆς ἐρωτευμένης, κι' ὅταν ἔμαθε τὸ ἀπεγνωσμένο της κίνημα τὴν ἡμέρα ἀκριβῶς ποὺ ἔφτασε στὸν Κόκκινο Βράχο τὸ ἀγγελτήριο τῶν γάμων του;...» Κι' ἄλλοι μοῦ ἔκαμαν κατὰ καιροὺς αὐτὲς τὶς ἐρωτήσεις, κι' ἐγὼ πολλὲς φορὲς σκέφθηκα πῶς θὰ τελείωνα τὴν τραγικὴ ἱστορία τῆς Φωτεινῆς, ἂν χωροῦσε στὸ μυθιστόρημα ἀκόμα ἕνα κεφάλαιο, καὶ στὸ δρᾶμα ἀκόμα μιὰ πράξη. Ἀλλὰ δὲν χωροῦσε οὔτε λέξη παραπάνω! Θἄταν τὸ περιττό, ποὺ δὲν θὰ ἱκανοποιοῦσε μιὰ καλλιτεχνικὴ ἀνάγκη παρ' ἁπλῶς μιὰ περιέργεια. Ἐπειδὴ ὡστόσο κι' ἡ περιέργεια, σὰν κάτι ἀνθρώπινο, ἔχει τὰ δικαιώματά της, βάζω τώρα σ' ἐνέργεια τὴ λογική, τὴ φαντασία καὶ την πεῖρα, γιὰ νὰ συμπληρώσω τὴν ἱστορία—ὅπως θἄκανα ἂν ἦταν καὶ καλλιτεχνικῶς ἀναγκαῖο—καὶ νὰ ἱκανοποιήσω μιὰ περιέργεια πού, ἐκτὸς ἀπὸ τὴν κυρία ποὺ μοῦ ἔγραψε, τὴν ἔχουν ἴσως κι' ἄλλοι πολλοί.

***

Ὁ Κόκκινος Βράχος δὲν ἀπέχει ἀπὸ τὴν πόλη τῆς Ζακύνθου οὔτε εἴκοσι λεπτά. Ἡ αὐτοκτονία ἔγεινε κατὰ τὸ ἡλιοβασίλεμμα. Ὥστε πρὶν καλὰ-καλὰ βραδυάσει, μαθεύτηκε στὴν πόλη πὼς ἡ μοναχοκόρη τοῦ Σάντρη, τρέχοντας στὸ βράχο νὰ ἰδῆ τὴ δύση, παραπάτησε—τὶ δυστύχημα! τὶ «ἀτσιντέντε»!—κι' ἔπεσε ἀπὸ κεῖ πάνω στὴ θάλασσα. Γιατὶ αὐτὸ στὴν ἀρχὴ ἐπίστεψαν ὅλοι, κι' οἱ ἄμοιροι πρῶτα-πρῶτα γονεῖς... Τἄκουσε τὸ ἴδιο βράδυ κι' ἡ Γιούλια Βροκίνη καί, κατάπληκτη, καταλυπημένη—μὰ κι' ἀνύποπτη—πῆρε τὸν ἄντρα της καὶ ξαναπῆγε στὴ βίλλα ὅπου εἶχε περάσει τὸ ἀπόγεμμα μὲ τὴ Φωτεινή... Τὴν εἶχε ἀφήσει πρὸ δύο σχεδὸν ὡρῶν τόσο χαρούμενη, τόσο εὐτυχισμένη, καὶ τὴν ξανάβρισκε νεκρὴ στὸ κρεββάτι της, νὰ περιμένη, ὄχι πιὰ τὸν Ἄγγελό της, ἀλλὰ τὸ λευκὸ φέρετρο ποὺ θὰ τὴν ἔκλειναν...

Ἀλλ' ἀπὸ τοὺς συντριμμένους οἰκείους—ὅσους τουλάχιστο μποροῦσαν ἀκόμα νὰ μιλοῦν—ἡ Γιούλια ἔμαθε κι' ὅλες τὶς λεπτομέρειες. Τῆς εἶπαν καὶ γιὰ τὸ φαὶρ-πάρ, ποὺ ἔφτασε στὴ βίλλα μόλις σχεδὸν εἶχε φύγει, τὴν ἄφησαν νὰ διαβάση καὶ τὸ τηλεγράφημα ποὺ εἶχε ὑπαγορέψη ἡ ἴδια ἡ Φωτεινή, λίγες στιγμὲς πρὶν «πάρη τὰ κατσάβραχα» ἀπ' τὴν τρελλή της χαρὰ γιὰ τὸ γάμο τοῦ ξαδέρφου... Τῆς εἶπαν ἀκόμα καὶ γιὰ τὴν ἀπόδειξη τοῦ συστημένου γράμματός της, ποὺ τῆς τὴν εἶχε φέρει ὁ Μίμης... Κι' ἡ Γιούλια, συνδυάζοντας ὅσα ἤξερε κι' ὅσα μάθαινε τώρα, τὰ κατάλαβε ὅλα: Οἱ οἰκεῖοι ἦταν γελασμένοι. Ἡ Φωτεινὴ εἶχε αὐτοκτονήσει. Ἂν δὲν ἔστελνε κεῖνο τὸ γράμμα, ἴσως δὲν θαὐτοκτονοῦσε. Ἀλλὰ ἡ ἰδέα πὼς ὁ Ἄγγελος θὰ τὸ λάβαινε τώρα παντρεμμένος καὶ θὰ τὸ διάβαζε μὲ τὴν Ἐλίζα Βλαστοῦ, τὴ χτύπησε κατακέφαλα, τὴ ζάλισε, τὴν τρέλλανε, καὶ τὴν ἔσπρωξε ἴσια στὸ Βράχο γιὰ νὰ γκρεμιστῆ...

Καὶ τώρα, τὶ εἶχε νὰ κάμη ἡ Γιούλια; Συμβουλεύθηκε κρυφὰ καὶ τὸν ἄντρα της καὶ... τὰ φανέρωσε ὅλα στὸν πατέρα.

Τὸ πιὸ ἐπεῖγον, γιὰ τὴν ὥρα, ἦταν νὰ πάρουν πίσω τὸ μοιραῖο ἐκεῖνο γράμμα, νὰ μὴ τὸ λάβη ὁ Ἄγγελος ποτέ. Ὁ Τώνης Βροκίνης τὸ ἀνέλαβε. Ὁ διευθυντὴς τοῦ Ταχυδρομείου ἦταν φίλος του, τὸν παρακάλεσε κι' ἐκ μέρους τοῦ κ. Σάντρη, καὶ τὸ ἐπέτυχε: τὴν ἴδια νύχτα, ὁ κόκκινος φάκελλος μὲ' τὴ χρυσὴ σφραγίδα βγῆκε—κυριολεκτικὰ ὑπεξαιρέθηκε—ἀπὸ τὸ σάκκο τῶν συστημένων καὶ παραδόθηκε στὴν οἰκογένεια. Ἔτσι ὁ Ἄγγελος δὲν ἔμαθε ποτὲ πὼς ἡ Φωτεινὴ σκοτώθηκε γι' ἀγάπη του.

Τὸ τηλεγράφημα ὅμως ἐκεῖνο: «ὁ Κόκκινος Βράχος, ματωμένος στὸ ἡλιοβασίλεμα γιορτάζει τὴ χαρά σας», τοῦ τὸ ἔστειλαν. Ἦταν ἡ τελευταία θέληση τῆς ἑτοιμοθάνατης—«αὐτὸ τὸ τηλεγράφημα **θέλω** νὰ τοῦ στείλετε!» τοὺς εἶπε μὲ τόνο, φεύγοντας γιὰ τὸ θάνατο—κι' ἐθεώρησαν χρέος τους νὰ τὴ σεβασθοῦν, κι' ἂς γίνη ὅ,τι γίνη. Ἀλλὰ δὲν ἔγεινε τίποτα. Ὁ Ἄγγελος κατάλαβε βέβαια πὼς τὸ εἶχε συντάξει ἡ Φωτεινὴ μὲ λόγια δικά του, παραξενεύθηκε λίγο, ἀλλ' ἀφοῦ δὲν ἔλαβε καὶ τὸ γράμμα της ποὺ θὰ τοῦ ἐξηγοῦσε ὅλα τ' ἀνεξήγητα, δὲν μπόρεσε βέβαια νὰ φαντασθῆ πὼς

(Συνέχεια στὴ 2η σελίδα)

...ΖΗΤΗΜΑΤΑ

ΙΚΑΝΟΠΟΙΗΤΙΚΗ ΑΠΑΝΤΗΣΗ

ΣΤΗ ΣΤΗΛΗ «Φιλολογικὰ Νέα» τῆς Βραδυνῆς διαβάσαμε μιὰ ἐξαιρετικὰ εὐχάριστη ἀπάντηση σχετικὰ μὲ τὸ ἀρθρίδιό μας τοῦ πρώτου μας φύλλου στὸ ὁποῖο ρωτούσαμε γιὰ τὴν τύχη τῶν βιβλίων ποὺ ἀγόρασε ἡ 'Επιτροπὴ πνευματικῶν καὶ ἠθικῶν ἀξιῶν τοῦ τόπου. Τὴν παραθέτομε ὁλόκληρη γιὰ τοὺς ἀναγνῶστες μας.

—Ἡ ἀκριβὴς θέσις τοῦ ζητήματος ἔχει ὡς ἑξῆς: Ἡ ἐπιτροπὴ αὕτη, συσταθεῖσα συνεπείᾳ δωρεᾶς ἐξ εἴκοσι ἑκατομμυρίων τοῦ φιλοτέχνου κ. Πέτρου Νομικοῦ, τελεῖ ὑπὸ τὴν ἐποπτείαν καὶ ἐνίσχυσιν τοῦ Κράτους.

—Ἀποτελεῖται ἀπὸ τοὺς κ. κ. Κώσταν Οὐράνην, Γιῶργον Θεοτοκᾶν, Πέτρον Νομικὸν καὶ Κ. Δημαρᾶν καὶ οὐδόλως ἀπεμακρύνθη τοῦ βασικοῦ σκοποῦ τῆς ἐκδόσεως τῶν ἔργων.

—Ἤδη ἐνισχύθη διὰ σχετικοῦ φόρου ἐπὶ τῶν δημοσίων θεαμάτων, ὅστις μέχρι τῆς ὥρας τῆς ἀπέδωσεν εἴκοσι ἑκατομμύρια, ἐνισχύθη δὲ καὶ δι' ἑτέρας προκαταβολῆς ἐκ πεντήκοντα ἑκατομμυρίων ἀπὸ μέρους τοῦ Ὑπουργείου τῶν Οἰκονομικῶν.

— Τὸ κεφάλαιον τοῦτο τῆς ἐπιτρέπει καὶ τὰς ἐνισχύσεις τῶν πνευματικῶν ἀξιῶν νὰ συνεχίση καὶ νὰ χρησιμοποιήση ὑπὸ μορφὴν δανείου ποσὸν δέκα ἑκατομμυρίων διὰ τὴν ἔναρξιν τῶν ἐκδόσεων.

—Ἡ μεγάλη ὅμως ἄνοδος τῆς τιμῆς τοῦ χάρτου ἀποτελεῖ σοβαρὸν πρόσκομμα, τὸ ὁποῖον ἡ ἐπιτροπὴ προσπαθεῖ νὰ παρακάμψη, ζητήσασα ἀπὸ τὸ ὑπουργεῖον τῆς Παιδείας νὰ τῆς παραχωρήση μίαν ποσότητα χάρτου ὑπὸ μορφὴν δανεισμοῦ ἀπὸ τὸν ὀργανισμὸν ἐκδόσεως σχολικῶν βιβλίων.

—Ἐπιπροσθέτως ἡ ἐπιτροπὴ συζητεῖ καὶ τὴν περίπτωσιν σχετικοῦ δανείου ἀπὸ τὴν Ἐθνικὴν Τράπεζαν, πρὸς ἔκδοσιν κυρίως τῶν ἔργων ἐκείνων ποὺ θὰ ἀποτελοῦν ταὐτοχρόνως ἐκτὸς τῆς πνευματικῆς, καὶ ἐκδοτικὴν ἐπιτυχίαν.

Τὸ μόνο ποὺ θἄχαμε νὰ κάνωμε μιὰ παρατήρηση εἶναι πῶς δὲν ὑπάρχει «à priori» ἀσφαλὲς κριτήριον γιὰ τὰ βιβλία ποὺ θ' ἀποτελοῦσαν ταὐτόχρονα ἐκτὸς ἀπὸ τὴν πνευματικὴ καὶ ἐκδοτικὴ ἐπιτυχία. Ἡ ποίηση λ.χ. προπολεμικὰ δὲν «τραβιώτανε» κατὰ τὴν φράση τῶν ἐκδοτῶν. Σπάνια πουλιώντανε τὰ ποιητικὰ βιβλία καὶ τῶν γνωστότερων ἀκόμα ποιητῶν μας. Τὸ μυθιστόρημα εἶχε κι' ἐξακολουθεῖ φυσικὰ νὰ ἔχη τὴν πρώτη κυκλοφορία. Μὰ κ' ἡ ποίηση τὰ δυὸ-τρία τελευταῖα χρόνια δὲν ὑστερεῖ σὲ κατανάλωση. Ἡ ποιητικὴ ἀνθολογία τοῦ 'Αποστολίδη (Β' ἔκδοση) σὲ 5 χιλιάδες ἀντίτυπα ἐξαντλήθηκε καὶ τὰ ποιητικὰ βιβλία τοῦ Μαλακάση, τοῦ Γρυπάρη, τοῦ Πορφύρα καὶ τοῦ μεγάλου Βάρδου μας ποὺ κάλυψεν ἡ 'Αττικὴ γῆ πρὶν λίγους μῆνες κοντεύουν νὰ ἐξαντληθοῦν. Ἡ μήπως τὰ βιβλία τῶν νεωτέρων σουρρεαλιστῶν, τοῦ Σεφέρη, 'Ελύτη κλπ. δὲν ἐξαντλήθηκαν σὲ λίγους μῆνες;

Συνεπῶς ἡ 'Επιτροπὴ δὲν πρέπει νὰ κυτάξη νὰ ἐκδόση «κυρίως» τὶς «φίρμες» καὶ τὰ μεγάλα ὀνόματα ἢ τὰ μεγάλα βιβλία καὶ ν' ἀφήση γιὰ «εὐθετώτερο» χρόνο τὰ βιβλία τῶν νέων λογοτεχνῶν ποὺ γιὰ νὰ τ' ἀγοράση σημαίνει πὼς τὰ ἔκριναν ἄξια καὶ πὼς οἱ νέοι αὐτοὶ ἔχουν ταλέντο καὶ ἀξιοπρόσεχτη ἐργασία ποὺ πρέπε. νὰ ἐνισχυθῆ. Οἱ «φίρμες» δὲν χρειάζονται τὴν ἐπείγουσα ὑποστήριξη τῆς ἀμέσου

ἐκδόσεως. Κυκλοφοροῦν τὰ παλαιότερά των βιβλία καὶ ἐξ ἄλλου ἂς ἀκουσθῆ καὶ ἡ φωνὴ ἐκείνων ποὺ μιὰ μέρα ἀργὰ ἡ γρήγορα θὰ τοὺς διαδεχτοῦν στὸ ποιητικὸ βῆμα.

Η ΠΡΟΤΟΜΗ ΤΟΥ ΜΑΛΑΚΑΣΗ

ΑΠΟ ΚΑΙΡΟ ἔχει ἀναγγελθεῖ ἡ σύσταση τῆς ἐπιτροπῆς γιὰ τὴ συλλογὴ ἐράνων γιὰ τὴν ἀνέργαστη προτομῆς στὸν ποιητὴ Μιλτιάδη Μαλακάση, μὰ δὲν εἴδαμε πιὰ νὰ ξαναγίνῃ λόγος, ἀν καὶ πέρασαν ἀπὸ τότε 3 σωστοὶ μῆνες. Τί νὰ συμβαίνῃ ἄραγε; Ἡ ἐπιτροπὴ αὐτὴ ἐργάζεται σιά.. κρυφὰ, ἢ δὲν κατόρθωσε τίποτα; Κι' ὅμως γιὰ ἕνα μεγάλο ποιητὴ σὰν τὸ Μαλακάση θὰ ἔπρεπε ὄχι μονο λόγος νὰ γίνῃ γιὰ προτομὴ ἀλλὰ καὶ γιὰ πολλὰ ἄλλα. Οἱ ἐκδηλώσεις ποὺ ὡς σήμερα γινήκανε γιὰ τὸν ἄτυχο αὐτὸ κορυφαῖο τῆς ποίησης μας δὲν ἱκανοποιοῦν καθόλου τὴν πνευματική οἰκογένεια, μὰ οὔτε καὶ τοὺς θαυμαστές του. Γιατί, νομίζωμε, πὼς δὲν ἔγινε τίποτε σοβαρὸ — ἔξω ἀπὸ το καλὸ πανηγυρικὸ τεῦχος τῆς «Νέας Ἑστίας» καὶ τίποτε ἄλλο. Κι' ὅμως ἀναγγέλθηκε καὶ φιλολογικὸ μνημόσυνο, καὶ ἄλλες πολλὲς ἐκδηλώσεις ποὺ ἐλπίζωμε νὰ καθυστέρησαν ἐξ ἀφορμῆς τοῦ καλοκαιριοῦ μόνο. Ἕνας ἀκόμη ποὺ εἶναι καθῆκον τοῦ νὰ τιμῆσῃ τὸν Ποιητὴ εἶναι καὶ τὸ Μεσολόγγι· τὸ θωμίζωμε στὴ Δημοτικὴ του ἀρχὴ καὶ περιμένομε οἱ ἀρμόδιοι νὰ μᾶς γνωρίσουν ὅτι πρόκειται νὰ γίνῃ μὲ τὸν ἐρχομὸ τῆς νέας περιόδου ποὺ θὰ διαδεχθῆ τὴν νέκρα τοῦ κελοκαιριοῦ. Κι' ἐμεῖς ὑποσχόμαστε μιὰν ἀφιέρωση μερικῶν σελίδων μας γιὰ τὸ ἔργο του, ὅπως γίνεται σήμερα γιὰ τὸν Ξενόπουλο.

Η ΕΦΗΜΕΡΙΔΑ ΚΑΙ ΤΟ ΜΥΘΙΣΤΟΡΗΜΑ

ΚΟΝΤΑ στὰ πολλὰ περιοδικὰ εἴδαμε, τὸ ἴδιο τοῦτο διάστημα νὰ βγαίνουν καὶ πολλὰ βιβλία, ἀπὸ γνωστοὺς κι' ἀπ' ἀγνώστους. Καὶ οἱ πρῶτες κριτικὲς ποὺ ἐγράφησαν καὶ γιὰ τὰ μὲν καὶ γιὰ τὰ δὲ εἶναι ἐνθουσιαστικές. Αὐτὸ δείχνει ὁλοφάνερα πὼς ἡ Λογοτεχνία μας πάει μπροστὰ ἀσυγκράτητα καὶ ἡ πρόοδός της εἶναι ἀδιαφιλονίκητη, ὅπως ἐτονίσαμε καὶ σὲ πρῶτο μας φύλλο. Μὰ τὸ ζήτημα δὲ σταματᾶ ὡς ἐδῶ. Τὸ καλὸ μυθιστόρημα, τὸ καλὸ διήγημα, τὸ καλὸ ρωμάντζο, δὲ βγαίνει μόνο σὲ τόμο, σὲ βιβλίο· τὸν τελευταῖο καιρὸ τὸ διεκδικεῖ καὶ ἡ καθημερινὴ ἐφημερίδα ποὺ τὸ ἀκριβοπληρώνει μάλιστα καὶ τὸ διαφημίζει μ' ὅλα της τὰ μέσα ἐλπίζοντας αὔξηση τῆς κυκλοφορίας της σ' αὐτό. Προχειρο παράδειγμα ἔχομε τὸ νέο μυθιστόρημα τῆς «Βραδυνῆς» το «Μεγάλο Ταξειδευτή» (Χριστόφορος Κολόμβος) ἕνα ξεχωριστὸ ἀναπτυγμένο καὶ καλογραμμένο ἱστορικὸ μυθιστόρημα τοῦ γνωστοῦ παζγαράφου μας Κωστῆ Μπαστιᾶ. Ἀπ' τὶς πρῶτες ἐπιφυλίδες χαρήκαμε γλῶσσα, ἀφήγηση, πλοκή, θέμα καὶ τὰ χίλια ὁυὸ ἄλλα του προτερήματα. Ὁ συγγραφέας του ποὺ πρὶν ἀπ' αὐτὰ μᾶς ἔχει δώσει σὲ βιβλία τόσα καὶ τόσα καλογραμμένα καὶ χαρακτηριστικὰ του ἔργα, δείχνει σ' αὐτὸ μιὰ πλήρη ὡρίμανση καὶ μιὰ ἐξέλιξη μοναδική: ἔχει, τέλος, τὴ σφραγίδα του παντοῦ ὥστε καὶ χωρὶς τὸ ὄνομά του θὰ καταλαβαίναμε πὼς εἶναι ἔργο τοῦ Κωστῆ Μπαστιᾶ.

Ο ΠΟΙΗΤΗΣ ΚΙ' Ο ΚΑΛΛΙΤΕΧΝΗΣ

ΜΕΤΑ ΛΙΓΕΣ μέρες, ὁ γνωστὸς καὶ δημοφιλὴς πρωταγωνιστὴς τοῦ μουσικοῦ μας θεάτρου Πέτρος Κυριακὸς δίνει τὴν τιμητική του. Ἡ τιμητικὴ ἔχει καθιερωθῆ πιὰ γιὰ τοὺς κορυφαίους τοῦ θεάτρου μας, ὥστε οἱ μύστες τῆς θεατρικῆς μας ζωῆς νὰ μποροῦν ἀσθύτερα ν' ἀποτίουν τὸ φόρο τοῦ θαυμασμοῦ των στοὺς καλλιτέχνες τῆς προτίμησής των σὲ μιὰ παράσταση ποὺ αὐτοὶ θὰ μποροῦν νὰ δείξουν τὸ ἄπαντο τῆς τέχνης τους καὶ νὰ καρπεύνται συνειδητώτερα τὴν ἐχτίμηση τῶν θαυμαστῶν τους.

Λίγοι εἶναι ἐκεῖνοι ποὺ ξέρουν τὸν Κυριακὸ ἔξω ἀπὸ τὴ σκηνὴ καὶ λιγότεροι ὅσοι τὸν ἔρουν πὼς ἔχει καὶ ἄλλη λεπτότερη καὶ πιὸ εὐαλοθῆτη ἀσχολία ὅστερα ἀπὸ τὸ ἐπάγγελμά του—τὴν ἀγάπη τῆς ποίησης: Μιᾶς ποίησης ἀγνῆς ὅπως αὐτός, ποὺ βγαίνει μέσα ἀπὸ τὴ ψυχή του καὶ γι' αὐτὸ κι' εἶναι πηγαία.

ΕΠΙΚΑΙΡΑ ΖΗΤΗΜΑΤΑ

Η ΣΗΜΕΡΙΝΗ ΘΕΣΗ ΤΟΥ ΘΕΑΤΡΟΥ ΜΑΣ

Συνέντευξη μὲ τὸν συγγραφέα κ. ΔΗΜΗΤΡΗ ΜΠΟΓΡΗ

ΤΟΝ ΤΕΛΕΥΤΑΙΟ καιρὸ ἔχει δημιουργηθῆ ἕνα ζήτημα ὅτι τὸ θέατρό μας ἔπαψε πλέον νὰ στέκῃ στὸ ὕψος του, δὲν ἐκτελεῖ τὸν προορισμό του καὶ ἄρχισε νὰ καταρέῃ. Πάνω σ' αὐτὸ τὸ ζήτημα σκεφτήκαμε νὰ ζητήσουμε τὶς γνώμες τῶν θεατρικῶν μας συγγραφέων, γιὰ νὰ μᾶς δώσουν αὐτοὶ σὰν πειὸ εἰδικοὶ τὴς εἰκόνα τῆς σημερινῆς του θέσης. Ἔτσι συναντᾶμε τὸν γνωστὸ συγγραφέα κ. *Δημ. Μπόγρη* στὰ γραφεῖα τῆς «Ἑνώσεως Συντακτῶν Περιοδικοῦ Τύπου» τῆς ὁποίας εἶναι Πρόεδρος καὶ τοῦ ὑποβάλλουμε το ἐρώτημά μας.

— Ποιὰ εἶναι ἡ σημερινὴ θέση τοῦ θεάτρου μας κ. Μπόγρη;

Μὲ προθυμία καὶ καλωσύνη δέχθηκε νὰ μᾶς ἀπαντήσῃ:

— Νομίζω, πρῶτα ἀπ' ὅλα, πὼς ὅταν μιλᾶμε γιὰ τὸν ἀνώτερο σκοπὸ ποὺ ἐπιδιώκει ἡ τέχνη - δηλ. τὴν ἐξυπηρέτησι τοῦ κοινωνικοῦ συνόλου μὲ τὸ ἀνέβασμα τοῦ ἀτόμου στὶς ὑψηλὲς σφαῖρες τοῦ πνευματικοῦ καὶ ψυχικοῦ κόσμου - πρέπει ν' ἀφήνουμε κατὰ μέρος κάθε *τσαρλατανισμό*. Χωρὶς αὐτό, χωρὶς νὰ ντεθοῦμε τὴν «λευκὴ ἐσθῆτα τοῦ φωτός», ὅπως λέγει ὁ ποιητής, κάθε συζήτησις εἶναι ἄσκοπος καὶ ἀνεπιλκίρινής. Κάτι χειρότερο: Δεκαρολογία καὶ *μαυραγοριτισμὸς* τῆς κακῆς ὥρας.

— Μαυραγοριτισμὸς εἴπατε; Τὸ θέατρό μας λοιπὸν περνᾶει ἀπὸ μαυραγοριτικὴ περίοδο;

— Ἀσφαλῶς ναί. Κάθε πραγματικὸς καλλιτέχνης ποὺ δρᾶ καὶ κινεῖται στὸ θέατρό μας τοῦτη τὴ στιγμή, ἂν τὸν ρωτήσετε καὶ θελήσει νὰ σᾶς ἀπαντήσῃ μὲ εἰλικρίνεια, αὐτὸ θὰ σᾶς πῆ. Εἰμαι πεπεισμένος ὅτι πολλοὶ ἀπὸ τοὺς ἐκλεκτοὺς μας ἠθοποιοὺς, ἄνθρωποι μὲ ἀνώτερα ἰδανικά, ποὺ μᾶς χαρίσανε ἀπὸ τὴν σκηνὴ εἰς τὸ παρελθὸν τὸ ἱερό, τὸ ἀπολυτρωτικὸ ρίγος τῆς σιγκινήσεως, μόλις κλίνει σήμερα ἡ αὐλαία θὰ φιθυρίζουν: «Δόξα τῷ Θεῷ. Παρῆλθεν ἀπ' ἐμοῦ καὶ τὸ ποτήριον τοῦτο». Κι' αὐτὰ ὅσον ἀφορᾶ τοὺς ρόλους των γιὰ τὰ περισσότερα ἔργα ποὺ εἶναι ὑποχρεωμένοι *γιὰ τὸ ψωμί τους*, νὰ παίζουν. Γιὰ τὸ θέυδο ποὺ γίνεται γύρω ἀπ' αὐτὰ τὰ ἔργα, τὶς διαφημίσεις καὶ αὐτοδιαφημίσεις, τὸ μελάνι γενικῶς ποὺ χύνεται δὲν ἔχω νὰ πῶ τίποτα. Καὶ κανένας μας, νομίζω, ποὺ δὲν ἔχει χάσει τὸ μυαλό του καὶ δὲν κάνει μαύρη ἀγορὰ δὲν ἔχει νὰ πῆ τίποτα.

— Καὶ ποιὰ εἶναι τὰ αἴτια ποὺ φέρανε τὸ θέατρό μας σ' αὐτὴ τὴν κατάσταση;

— Εἶναι πολλὰ καὶ δὲν μποροῦν νὰ λεχθοῦν στὸ στενὸ χῶρο μιᾶς συνεντεύξεως. Τὸ βασικώτερον ὅμως εἶναι τὰ τελευταῖα ἐξωλεήματα ἑνὸς καθολογικοῦ ὀργανισμοῦ κατεδιχασμένου, ποὺ ἄθικα ἐπιχειρεῖ νὰ ἐξουγιαθῆ. Ἀπὸ κεῖ σχεδὸν πηγάζουν ὅλα ὅπως: Ἡ εὐνοϊκὴ ἀτμόσφαιρα γιὰ νὰ κινηθῆ καὶ νὰ δράσῃ ἡ λογοκοπία, ὁ ἀρριδισμός, ὁ ἀνομπισμός, ἡ ἐκμετάλλευσις τοῦ ἄμοιρου καὶ ἀκατατόπιστου κοινοῦ, ὁ σκληρὸς ἀγῶνας γιὰ τὶς σημερινὲς ἀνάγκες τῆς ζωῆς καὶ ἄλλα.

— Νομίζετε πὼς θὰ βελτιωθῆ σύντομα ἡ κατάσταση πὼς τὸ θέατρό μας θ' ἀνυφωθῆ...

Ἀλλ' ὁ κ. Μπόγρης μᾶς διέκοψε.

— Ὅλο αὐτὸ τὸ σαθρὸ οἰκοδόμημα, μᾶς εἶπε, θὰ καταρρεύσῃ παταγωδῶς σύντομα. Καταρρέει ἤδη.. Τίποτε ποὺ δὲν εἶναι γερό, ποὺ δὲν ἔχει ὑγεία δὲν μπορεῖ νὰ σταθῆ στὰ πόδια του. Εἶναι νόμος φυσικός. Ὅταν μιὰ μέρα θὰ τελειώσῃ ὁ πόλεμος καὶ θὰ κατακλυσθοῦμε ἀπὸ τὰ γερὰ ἔργα τῆς παγκόσμιας παραγωγῆς, ἀπὸ τὰ ἔργα ποὺ θγήκανε μέσα ἀπὸ τὸ φλογερὸ καμίνι τοῦ πολέμου τὸ θέατρό μας θὰ ὀρθωθῆ ρωμαλέο, ἀρρεωπὸ γιὰ νὰ συνεχίσῃ τὸν μεγάλο του δρόμο. Εὐτυχῶς καὶ καλλιτέχνες ἔχουμε καὶ συγγραφεῖς καὶ θεατρικοὺς ἐπιχειρηματίες μὲ ἰδανικὰ ποὺ ἐξυπηρέτησε πολὺ τὸν τόπο.

Πρέπει νὰ ὑπολογίζουμε πολὺ καὶ στὰ νειάτα, σ' αὐτὰ τὰ νειάτα ποὺ ἔχουνε σήμερα δοκιμασθῆ, ζυθῆ, ἀντιμετωπίσῃ μὲ τὸ πειὸ γυμνὸ πρόσωπο τὴν πραγματικότητα, ποὺ ἔχει δονηθῆ πρόωρα ἡ ψυχή της ἀπὸ τὴν δραματικώτατη ὄψι τῆς ζωῆς. Τότε, φίλε μου, θὰ θυμόμαστε τὸ παραστράτημα αὐτὸ μὲ γέλοιο, μὲ οἰκτο... Ναί... Ὅπως μᾶς προξενοῦν γέλοιο καὶ οἰκτο τὰ μαυραγορίτικα τραγοῦδια τοῦ 1941, τότε ποὺ πεθαίνανε στοὺς δρόμους ἀπὸ τὴν πεῖνα καὶ τραγουδοῦσαν στὶς ταβέρνες: Ἡ δύναμις στὸν ἄνθρωπο εἶναι τὸ πορτοφόλι.

Σ' αὐτὸ τὸ σημεῖο ἡ συνέντευξή μας μὲ τὸν ἐκλεκτὸ συγγραφέα τελειώνει. Τὸν ἀποχαιρετοῦμε, τὸν εὐχαριστοῦμε καὶ τὸν ἀφίνουμε νὰ συνεχίσῃ τὶς ἀσχολίες του γύρω ἀπ' τὰ ζητήματα τοῦ σωματείου ποὺ προεδρεύει.

ΓΙΑΝΝΗΣ ΦΛΙΑΣΙΟΣ

ΦΩΤΕΙΝΗ ΣΑΝΤΡΗ

(Συνέχεια ἀπ' τὴ 1η σελίδα)

ἐκείνη ποὺ τὸν ἔδιωξε, τὸν ἀγαποῦσε τώρα καὶ τὸν περίμενε—ἦταν δυνατό;—κι' ὅταν σὲ λίγο ἔμαθε τὸ θάνατό της, τὸν θεώρησε, ὅπως κι' οἱ ἄλλοι, τυχαῖο, δυστύχημα...

Αὐτὰ ὅλα συλλογίσθηκε κατόπι κι' ἡ οἰκογένεια—ὅταν πιὰ μποροῦσε νὰ συλλογίζεται μὲ ψυχραιμία—κι' ἔπαψε νὰ θεωρῆ, ὅπως τὴν πρώτη στιγμὴ ὑπεύθυνο γιὰ τὴν καταστροφὴ τὸν Ἄγγελο Μαρίκο. Γὴν ἀγάπησε, τῆς τὸ φανέρωσε, τῆς πρότεινε γάμο, ἐκείνη ἔφριξε, τοῦ εἶπε πὼς εἶναι ἀδύνατο νἀγαπήσῃ καὶ νὰ πάρῃ ἕναν πρῶτο της ἐξάδελφο, τὸν ἔδιωξε κακὴν-κακῶς. Ὁ ἄνθρωπος ἀπελπίσθηκε—συναισθάνθηκε μάλιστα — καὶ παντρεύθηκε μὲ ἄλλην. Ἔκαμε δηλαδὴ ὅ,τι θᾶκανε καὶ κάθε ἄλλος στὴ θέση του. Ἂν οἱ γονεῖς δὲν εἶχαν καταλάβει τίποτε ἀπ' αὐτό, γιὰ νὰ ἐπέμβουν ὅταν ἦταν καιρός, τόσο τὸ χειρότερο γι' αὐτούς. Ὄχι, ὁ Ἄγγελος δὲν ἔφταιγε γιὰ τὸ θάνατο τῆς Φωτεινῆς Μιὰ μοιραία ἄργητα τὴν ἐσκότωσε. Ἂν, ἄξαφνα, τὸ μετάνοιωνε καὶ τοῦ ἔγραφε γρηγορώτερα—νά, λίγες ἡμέρες, λίγες ἑβδομάδες μετὰ τὸ διώξιμο—ὁ ἀγαπημένος της, χωρὶς ἄλλο, θὰ γύριζε. Ἀλλὰ τὸ ἔκαμε, ὅταν ἦταν πιὰ ἀργά...

ΓΡΗΓ. ΞΕΝΟΠΟΥΛΟΣ

ΔΗΛΩΣΗ

Λόγῳ τοῦ ὅτι τὸ φύλλο μας αὐτὸ εἶναι ἀφιερωμένο κατὰ τὸ μεγαλύτερο μέρος του στὸν Ἀκαδημαϊκὸ κ. *Γρηγόρη Ξενόπουλο*, οἱ ἔρευνες τῶν συνεργατῶν μας κ. κ. *Π. Κριναίου* «Γύρω ἀπ' τὴν κίνησι τῶν βιβλίων» καὶ *Δ. Γιαννουκάκη* «Καμαρίνια» καὶ ἡ συνεργασία τοῦ κ. *Γ. Σιδέρη* «Κριτικὴ τοῦ θεάτρου» θὰ μποῦν στὸ ἐρχόμενο.

Η ΔΙΕΥΘΥΝΣΗ

ΓΥΡΩ ΑΠΟ ΤΟ ΘΕΑΤΡΟ

Η ΛΥΡΙΚΗ Σκηνὴ τοῦ Ἐθνικοῦ μας Θεάτρου συνεχίζει μ' ἐπιτυχία τὶς παραστάσεις της στὸ θερινό της θέατρο, στὴν πλατεῖα τοῦ Κλαυθμῶνα μὲ τὸ ἔργο τοῦ Στράους «Νύχτα στὴ Βενετία».

— Τὸ ἔργο, μεταφρασμένο σὲ ὡραίους στίχους καὶ σὲ γλῶσσα στρωτὴ δημοτική, ἀπ' τὸ γνωστὸ συγγραφέα, ἐπιθεωρησιογράφο καὶ σκιτσογράφο κ. Ἀντώνη Βώττη, ἀρέσει πολὺ καὶ τραβᾶ κόσμο· ἡ ὥρες δὲ τῶν παραστάσεών του (7.—9,30) εἶναι κατάλληλες καὶ γιὰ τοὺς πιὸ ἀπομακρυσμένους θεατές.

—Ἐλπίζεται πὼς μ' αὐτὸ θὰ κρατηθῆ ἡ θερινὴ περίοδος τῆς λυρικῆς μας σκηνῆς, καὶ μὲ τὴν ἔναρξη τῆς χειμερινῆς σαιζόν, τὰ «Ὀλύμπια», ποὺ γίνονται ἀπὸ καιροῦ διαπραγματεύσεις, θὰ στεγάσουν τὸ ὡραῖα συγκροτημένο θεατρικό, αὐτό, κρατικό μας συγκρότημα.

* Τὸ Κρατικὸ Θέατρο Θεσσαλονίκης εἶναι ἑτοιμο νὰ φύγῃ γιὰ τὴ Μακεδονικὴ πρωτεύουσα. Ἤδη προηγήθηκε ὁ σκηνοθέτης του κ. Μιχαηλίδης, ὁ δὲ διευθυντής του κ. Δέων Κουκούλας διεξάγει τὶς τελευταῖες συνεννοήσεις πρὶν ἀναχωρήσει.

— Κατ' αὐτὲς συμπεριλαμβάνται στὰ στελέχη του, ὡς πρωταγωνιστὴς ὁ μεγάλος δραματικὸς μας καλλιτέχνης κ. Αἰμίλιος Βεάκης, ὁ ὁποῖος καὶ θὰναχωρήσῃ συντόμως γιὰ κεῖ.

—Ἐν τῷ μεταξὺ συνεχίζονται ἡ πρόβες στὸ θέατρο «Ἀλίκης» καὶ ταχτοποιοῦνται κι' ἡ τελευταῖες ὑποθέσεις του μὲ τὴν Ἀθήνα.

* Εἰς τὸ «Πάρκ» συνεχίζονται μὲ θριαμβευτικὴ ἐπιτυχία ἡ παραστάσεις τῆς «Φωτεινῆς Σάντρη» τοῦ Ἀκαδημαϊκοῦ κ. Γρηγ. Ξενοπούλου, στὴν ὁποίαν ἡ κ. Βάσω Μανωλίδη, διαπλάσσει ἕναν ὑπέροχο πραγματικὰ ρόλο.

—Ὁ ξεχωριστὸς συνεργάτης μας καὶ Ἀκαδημαϊκὸς προφορικὰ ἐκφράζεται θαυμαστικὰ γιὰ τὸ παίξιμο τῆς καλῆς μας πρωταγωνιστρίας, ἡ ὁποία 35 χρόνια μετὰ τὸ παίξιμο τῆς μεγάλης μας Κυβέλης, ἤρθε νὰ ἐνσαρκώσῃ, ἐπίσης ἀξιόλογα, τὸ ρόλο τῆς ἄτυχης ἡρωΐδας.

* Γιὰ κεῖνος ποὺ πέρνουν ξένους σταθμούς, τὸ ραδιόφωνο συχνὰ τοὺς παρουσιάζει ἐκπλήξεις· αὐτὸ συνέβη γιὰ ὅσους ἔτυχε τοὺς δύο τελευταίους μῆνες νὰ πάρουν Ἐλβετικοὺς σταθμοὺς καὶ ν' ἀκούσουν ἕξαφνα ν' ἀπαγγέλλεται τραγοῦδι τῆς Μαργαρίτας Πέρρα.

—Ἡ μεγάλη καλλιτέχνις ποὺ βρίσκεται ἀπὸ τῆς ἀρχῆς τοῦ πολέμου στὴ Ζυρίχη, πλάϊ στὸν ἄντρα της καὶ κοντὰ στὴ μικρή της κόρη Μαριάνα, προσφέρουσα τὸν ἑαυτό της στὴν ὑπηρεσία τῆς ἀλληλεγγύης καὶ τῆς φιλανθρωπίας, μετέχει σὲ ὅλα τὰ μεγάλα κονσέρτα ποὺ ὀργανώνονται ἐκεῖ μὲ σκοποὺς τὴ θεραπεία τῆς μεγάλης δυστυχίας τῶν Εὐρωπαϊκῶν λαῶν καὶ τραγουδᾶ γιὰ ὅσους ἀκοῦνε τοὺς σταθμοὺς τῆς μικρῆς καὶ οὐδέτερης Ἐλβετίας.

— Κι' ἔτσι θυμίζει τὸ ἑλληνικὸ ὄνομα καὶ τὴν ἑλληνικὴ τέχνη κι' αὐτὲς ἀκόμα τὶς κρίσιμες στιγμὲς ποὺ περνοῦμε.

* Ὕστερα ἀπὸ τὴ θαυμάσια ἐπιτυχία ποὺ εἶχαν οἱ «Δελφοὶ» μὲ τὶς παραστάσεις τους «Ὁ ἄνθρωπος, τὸ κτῆνος καὶ ἡ

(Συνέχεια εἰς τὴν 8η σελίδα)

ΣΤΟ ΘΕΑΤΡΟ
"ΕΡΜΗΣ"
θριαμβεύει
ἡ
ΡΩΜΗΟΠΟΥΛΑ
Νέα Ἐπιθεώρησις
Σ. ΠΕΤΡΑ - Κ. ΚΙΟΥΣΗ
Μουσικὴ ΜΥΡΟΓΙΑΝΝΗ

ΚΑΛΛΙΤΕΧΝΙΑ

Η ΓΛΥΠΤΙΚΗ ΜΑΣ ΚΑΙ Η ΘΕΣΗ ΤΗΣ

Β'.

Η ΑΠΑΝΤΗΣΗ στὸ δεύτερο ἐρώτημα τῶν σκεπτικιστῶν ἐρευνητῶν—τί μὲ ρωτοῦν συχνά, γιατὶ δὲν ἔχω συνθετικὸ ἔργο ποὺ νὰ δείχνῃ τὴν ὁλοκλήρωσή μου καὶ γιατὶ αὐτὴ δὲν ὑπάρχει καὶ στὸ ἔργο τῶν ἄλλων γενικώτερα συναδέλφων στὸν τόπο μας: Εἶνε ἡ πιὸ κάτω.—Ὁ τόπος μας γνωστὸ εἶνε στὸν κάθε ἕνα πῶς εἶχε μεγάλη καὶ ἀσύγκριτη προϊστορία στὶς τέχνες καὶ στὴ Γλυπτική. Αὐτὴ ἡ δημιουργικὴ μὰ καὶ φυλετικὴ ἰκανότητα τοῦ Λαοῦ μας στὸ παρελθόν, στὴν Βυζαντινὴ περίοδο καὶ στὴ μεγάλη του δουλεία τὸν καιρὸ τῆς Τουρκοκρατίας, βέβαια συνεχίζεται καὶ σήμερα. Ὁ κατοικήσιμος χῶρος εἶνε ὁ ἴδιος--τὸ ἀτμοσφαιρικὸ περιβάλλον τὸ αὐτὸ—μόνο ὅτι γιὰ τὴν ἱστορία καὶ τὴν ἐξελικτικὴ παράδοση τῆς Γλυπτικῆς ὑπῆρξε ἕνας φραγμός.

Ὁ φραγμὸς αὐτὸς δημιουργήθηκε σὰ μιὰ σφοδρὴ ἀντίθεση μετεξὺ τῆς θρησκείας τῶν ἀρχαίων Ἑλλήνων καὶ τῶν μεταγενέστερων ποὺ δέχθηκαν τὸν Χριστιανισμὸ ἀπὸ τὴν ἔποχὴ τῆς ἐμφάνισής του. Δέκα ὀκτὼ αἰῶνες ἡ ἑλληνικὴ γλυπτικὴ δὲ φαίνεται καθαρὰ νὰ ὑπάρχῃ πουθενὰ σὰν τέχνη αὐθεντική.

Μόνο τὸ 1800 μπρὸς καὶ πίσω λίγο, ὁ Παῦλος Προσαλέντης μαθητεύει στὸν Κανόβα καὶ γυρίζοντας στὴν Κέρκυρα (γόνος Βυζαντινῆς ἀριστοκρατικῆς οἰκογένειας) ἀναβιώνει ἂς ποῦμε πρῶτος αὐτὸς τὴ νεοελληνικὴ γλυπτικὴ καὶ ἀνοίγει ἐκεῖ καὶ Σχολὴ δική του ποὺ ἀναγνωρίστηκε λίγο μετὰ τὸ 1805 καὶ σὰν ἐπίσημη. Ὁ Παῦλος Προσαλέντης 1784—1837 ἄφισε ὁλόκληρη καλλιτεχνικὴ οἰκογένεια καὶ ἔργα στὸ μάρμαρο καὶ στὸ χαλκὸ ἀκόμα.

Ἴσως οἱ πολλοὶ νὰ μὴ γνωρίζουν πῶς ἡ τόσο μεγάλη παράδοση, ἡ φυσικὴ καὶ κλιματολογικὴ ἀκόμα κλίση τοῦ Ἕλληνα στὴν Γλυπτικὴ στοὺς δέκα ὀκτὼ αὐτοὺς μοιραίους αἰῶνες εἶχε ἐξαπμισθεῖ καὶ προγραφεῖ, ἀπὸ τὴ ζωὴ τοῦ ἑλληνισμοῦ. Σ' ἄλλους λαοὺς τέτοια δραματικὰ φαινόμενα δὲν ὑπάρχουν.

Λοιπὸν καθαρὰ βλέπομε πῶς ἡ παράδοση τῆς Γλυπτικῆς σταμάτησε καὶ ἡ πορεία τοῦ Ἑλληνισμοῦ σὰν ἐμπράγματη ἱστορία ἀπ' τὴν ἀκμὴ ἔπεφτε στὴν περιπέτεια κι' ἀπὸ τὴν ἀνύψωση τῆς Βυζαντινῆς ἐποχῆς, στὴ φρικτὴ δουλεία, αἰώνων Τουρκοκρατίας. Τὸ 1821 σάλπισε ἡ ἐλευθερία κι' ἀπὸ τὰ κόκκαλα τῶν καραβοτσαχισμένων ξεπήδησε ἡ νεώτερη Ἑλλάδα καὶ ὁ νεώτερος ἑλληνας εὐπατρίδης γλύπτης Προσαλέντης.

Ὁ ἀκάνθινος δρόμος -δρόμος τῆς γεωγραφικῆς μας μοιραίας ἀποστολῆς συνεχίζεται—μὰ συνεχίζεται καὶ ἡ οἰκογενειακὴ μας ἀνατροφὴ στὴ συνειδητὴ κατανόηση τοῦ σκοποῦ καὶ τῆς διάθεσης τῆς τέχνης;

Εἶνε καὶ σήμερα ἀκόμα τὸ 1943 ἡ δράση τῆς τέχνης μας συνειδητὴ καὶ συνταιριαστὴ ἢ παρατηρητικότητα τοῦ ἀτόμου καὶ τοῦ καλλιτέχνη Ἕλληνα, μέσα στὴν ἀτμοσφαῖρα τοῦ χώρου ποὺ ζοῦμε, ἀφοῦ αὐτὸς εἶνε ὁ ἴδιος; Βέβαια σὰ οἰκογενειακὴ καλλιτεχνικὴ ἀνατροφὴ δὲν φαίνεται πῶς ἔχει σχέση μὲ τὸ παρελθὸν τῆς Ἀρχαίας, Βυζαντινῆς καὶ Λαϊκῆς ρυθμικῆς μορφῆς τῶν ἔργων τέχνης καὶ τῶν λειτουργικῶν τῆς ζωῆς ἄλλων βιοτεχνικῶν μας στοιχείων πραγματικῆς δημιουργίας. Ἀντίθετα μπροῦμε νὰ ποῦμε, πῶς αὐτὴ ἡ οἰκογενειακὴ ἀνατροφὴ τῶν τριῶν μεγάλων περιόδων τῆς προϊστορίας μας, ἔχασε τὴν μεγάλη ἐπαφὴ στὸν 19 καὶ 20 Ἑλληνικὸ αἰῶνα—δηλαδὴ μὲ τὰ περασμένα μεγαλεῖα τῶν ὁμαδικῶν καὶ καθολικῶν ἐκφράσεων τῆς ἑλληνικῆς ζωῆς καὶ τέχνης καὶ παρερμήνευσε ἐν πολλοῖς καὶ τὰ μεταγενέστερα εὐρωπαϊκὰ πηγαῖα στοιχεῖα. Κι' αὐτὴ ἡ σύγχιση δὲν ἔγινε μόνο στὴ Γλυπτική, εἶχε κι' ἄλλοῦ τὶς παρεξηγήσεις, γιατὶ ὅταν τὸ μάτι δὲ δουλεύει καὶ δὲν προκαλεῖται ἀπὸ τὴν ἀνάγκη τοῦ περιβάλλοντος, ἀλλ' ἁπλούστατα μιμᾶται—τότε πεῖρα γίνεται τὸ κοτσομπολιὸ τοῦ πολιτικαντισμοῦ καὶ τῆς ξώφλουδης μάθησης—καὶ κάθε περιεχόμενο οὐσιαστικὸ παραμερίζεται ἀπὸ ἄγνοια, γιατὶ ἡ συσσωμένη τῶν ἀντιθέσεων, οἱ ἀνασχηματισμοὶ καὶ τὰ ἀναναβαπτίσματα ποὺ τόσο ἀπαραίτητα εἶναι γιὰ τὴν ἐξελικτικὴ πρόοδο καὶ κατάρτιση τῶν ἀτόμων, ἀφίνονται ἀποκλειστικὰ στὸ ἐνδιαφέρον τοῦ ἀσκητῆ καλλιτέχνη δημιουργοῦ καὶ ὅλοι τότε ζητοῦνε ἀπ' αὐτὸν νὰ δημιουργήσῃ τὴν ἐποχή, νὰ δώσῃ τὸ μεγάλο συνθετικὸ της ἔργο. Καὶ τὸ πιὸ περίεργο, χωρὶς νὰ εἶνε βέβαιοι καὶ χωρὶς νὰ αἰσθάνονται τὴν ἀξία τοῦ ἔργου του, δὲν ἀμφιβάλλουν γιὰ τὴν ὑπεροχή του, καὶ τὸν καθιστοῦν σύμβολο μεγάλο, λέγοντας στοὺς ἄλλους. "Ἔτσι εἶνε ἀγαπητοί μου οἱ μεγάλοι καλλιτέχναι—παράδοξοι, ἀκατανόητοι κλπ. μὰ πρέπει νὰ δεχθοῦμε πῶς εἶνε μεγάλοι κι' ἂς μὴ μᾶς ἀρέσουν. Γιὰ μιὰ φορὰ ὁ ὑποκειμενισμός τους μὲ τὴ χειρονομία τους αὐτή, ἀναγνωρίζει τὸν ἀντικειμενισμό.

Ὁ ὑνομπισμὸς αὐτὸς τοῦ κοσμογυριμένου καὶ πολύξερου Ἕλληνα, δέχεται τὸ καθιερωμένο γιατὶ δὲ πρέπει νὰ ὑστερῆ. Δὲν ἔχει δηλαδὴ οὔτε τὸ γερὸ μάτι, οὔτε καὶ τὴν κρίση τοῦ λαϊκοῦ παρατηρητὴ ποὺ καθαρὰ καὶ ξάστερα δίνει μιὰ ἀπάντηση συντριατική, γιατὶ βλέπει.

«Δὲν μπορεῖ νὰ σταθῆ μοῦ ἔλεγε ἕνας τεχνίτης αὐτὸ τὸ ἔργο δάσκαλε. Οὔτε ἁρμονικὸ εἶνε, οὔτε καλοδουλεμένο, μὰ οὔτε καὶ καλὰ στέκεται στὰ πόδια του. Λοιπὸν κατέδηγε—πῶς θὰ ζήση—εἶνε δυνατόν;»

Ὁ κοσμογυρισμένος γιὰ τὸ ἴδιο ἔργο ἔλεγε: «Μὰ ἔχει τάλαντον μεγάλο αὐτὸς—εἶνε σχεδιαστὴς σπουδαῖος—ἔχει φρεσκάδα—μὲ συγκινεῖ». Ὁ τεχνίτης ἔκρινε σὰν ἀρχιτέκτονας τὸ στατικὸ μέρος τοῦ ἔργου, ἔκρινε τὶς σχέσεις τῶν δυσαρμονιῶν καὶ ἔλεγε δὲ στέκει στὰ πόδια του: δηλαδὴ τὴ δυναμική τοῦ γλυπτοῦ ἔργου ἀξονική ἐσωτερική

ΓΡΗΓΟΡΙΟΣ ΞΕΝΟΠΟΥΛΟΣ

ΕΙΝ' ἀπ' τὰ πιὸ δύσκολα πράματα νὰ γράψει κανεὶς γιὰ τὸ Γρηγόριο Ξενόπουλο. Τὸ ἔργο του εἶναι πολύπλευρο, μεγάλο κι' ὑποδειγματικό. Γιὰ τὸ θέατρο εἶναι ὁ μεγάλος δάσκαλος τῆς τεχνικῆς. Ὄχι μονάχα δὲν τὸν ξεπέρασε κανεὶς ἀλλὰ οὔτε καὶ τὸν ἔφτασε.

Ἐκτὸς ἀπ' αὐτὸ ἔχει ὕφος πρόσωπικό κι' ἡ οὐσία ζωῆς δὲν λείπει ἀπὸ τὰ ἔργα του. Δὲν εἶναι λοιπὸν ὁ καλίτερος τοῦ καιροῦ του μονάχα, ἀλλὰ ἕνας ἀπὸ τοὺς καλοὺς τῆς Εὐρώπης. Ἄμα μιλᾶμε γιὰ Νεοελληνικὸ θέατρο, ὁ Ξενόπουλος τὸ γεμίζει. Εἶν' ὁ γνήσιος συνεχιστὴς τοῦ «Βασιλικοῦ» τοῦ Μάτεση.

Κι' ἐπειδὴ μιλῶ γιὰ τὸ θέατρο τοῦ Ξενόπουλου ἀξίζει ν' ἀναφέρω ἕνα περιστατικὸ ποὺ θὰ μοῦ μείνει ἀλησμόνητο.

Μᾶς εἶχε φέρει στὸ «Βασιλικὸ Θέατρο» τὸν «Ποπολάρο» του, ἀφοῦ 'τὸν' εἶχαν ἀπορρίψει ὅλα τὰ ἐλεύθερα θέατρα. Βρῆκα πὼς κι' ὡραῖο ἔργο ἦταν καὶ πὼς θἄχε μεγάλη ἐπιτυχία. Συμφώνησε κι' ὁ μακαρίτης ὁ Πολίτης. "Ὅταν ὅμως ἔγινε ἡ ἀνάγνωση στὸ θίασο, οἱ ἠθοποιοί, κι' οἱ καλλίτεροι μάλιστα ξεσηκώθηκαν καὶ χαρακτήρισαν τὸ ἔργο ὡς σίγουρη ἀποτυχία. Κι' ὅμως γελάστηκαν. Τὸ ἔργο στάθηκε, μιὰ ἀπὸ τὶς πιὸ μεγάλες ἐπιτυχίες τοῦ Βασιλικοῦ. Τὸ ἴδιο καὶ τώρα. Πόσοι δισταγμοὶ γιὰ ν' ἀνεβῇ ἡ «Φωτεινὴ Σάντρη» ἀπὸ τὸ θίασο Μανωλίδου—Παπᾶ—Δενδραμῆ. Κι' ὅμως στάθηκε μιὰ μεγάλη ἐπιτυχία τοῦ θιάσου, ἡ μεγαλύτερη τοῦ φετεινοῦ καλοκαιριοῦ. Πάντα στὸ διάβασμα τὰ ἔργα τοῦ Ξενόπουλου ξεγελοῦν γιατὶ δὲν ἔχουν ἀφηγηματικὸ λόγο ἀλλὰ δράση Κι' αὐτὴ δὲν τὴν πιάνει κανεὶς μὲ τὸ πρῶτο. Στὶς πρόβες ὅμως καὶ στὴν παράστασι τὰ πράγματα ἀλλάζουν.

Ἀλλὰ δὲν εἶναι μονάχα μεγάλος θεατριχὸς ἀλλὰ καὶ μυθιστοριογράφος ἀσύγκριτος. «Τὸ πλούσιοι καὶ φτωχοί» ποὺ τὸ λογαριάζω τὸ καλύτερό του κι' ἕνα ἀπὸ τὰ πιὸ σημαντικὰ ἔργα τοῦ νεώτερου πεζοῦ μας λόγου, θὰ μείνῃ ἐπὶ καιρὸ σὰ μνημεῖο τοῦ εἴδους. Ἀλλὰ δὲν σταματᾶ οὔτε δῶ ὁ Ξενόπουλος. Στάνια διάβασα θεατρικὴ κριτικὴ τόσο σοφὴ καὶ τόσο σωστὴ ὅσο ὅταν ἔτυχε νἄχει ὑπόγραφὴ ἀπὸ κάτω «Γρηγόριος Ξενόπουλος».

Ἀλλὰ πῶς νὰ κλειστεῖ στὸ μικρὸ καὶ περιορισμένο σημείωμα μιὰ τέτοια πνευματικὴ μορφή; Θἄταν σὰ νἄθελε κανεὶς νὰ κλείσε. μιὰ πελώρια λεύκα μέσα σὲ μιὰ σέρα. Κι' εἶναι ἀδύνατο. Καὶ γι' αὐτὸ σταματῶ.

ΚΩΣΤΗΣ ΜΠΑΣΤΙΑΣ

■

ΦΙΛΟΛΟΓΙΚΑ ΠΕΡΙΟΔΙΚΑ

ΠΕΡΙΟΔΙΚΑ, πολλὰ περιοδικὰ ἐπλημμύρισαν τὸν τελευταῖο καιρὸ τὰ κιόσκια καὶ τὰ βιβλιοπωλεῖα. Κατ' ἀρχὴν τὸ πρᾶγμα δὲν εἶναι δυσάρεστο, δὲ μᾶς ἀφίνει ἀδιαφόρους. Νομίζομε πὼς αὐτὸ σημαίνει πὼς οἱ ἐκδότες τους—νέοι καὶ ἀκμαῖοι—ἔχουν κάτι νὰ ποῦνε. Κι' αὐτὸ μᾶς εὐχαριστεῖ, γιατὶ πράγματι βρίσκομε μέσα στὶς σελίδες τους πολλὰ πράγματα ποὺ δείχνουν τόλμη καὶ ἀποφασιστικότητα ἐνάντια στὶς παραδόσεις καὶ τὰ καθιερωμένα. Αὐτὸ ἀκριβῶς μᾶς κάνει νὰ μιλήσομε ἐδῶ καὶ ν' ἀφιερώσομε τοῦτο τὸ σημείωμά μας. Συγχαίρομε ὅλους τοὺς ἐκδότες τῶν περιοδικῶν αὐτῶν καὶ τοὺς σφίγγομε τὸ χέρι· εὐχαρίστως οἱ νέοι μας ποὺ ἀντὶς νὰ ξοδεύουν τὰ λαφτά τους γιὰ γλέντια καὶ ἄλλες σπατάλες τὰ διαθέτουν γιὰ ἕναν ἀνώτερο σκοπό, ποὺ πρέπει ὅμως νὰ τὸν κρατοῦν ὀψιμὰ καὶ νὰ τὸν σέβωνται, ὄχι νὰ τὸν κατεβάζουν χαμηλὰ ποὺ εἶναι ἡ ἀσκημιὰ. Μὰ τολμοῦμε καὶ νὰ τοὺς ποῦμε πὼς περιμένομε πιότερη προσοχὴ στὰ περιεχόμενα τῶν ἐκδοσεών τους γιατὶ σὰν νέους ποὺ τοὺς βλέπομε εἴμαστε καὶ ἐπιεικεῖς ἀπέναντί τους, μὰ ὅταν βλέπομε τὸν κατήφορο ποὺ παρασύρονται θεωροῦμε ὑποχρέωση ὄχι μόνο νὰ τοὺς συμβουλέψομε μὰ καὶ νὰ τοὺς σταματήσομε ἀκόμα γιατὶ μιὰ τέτοια κατρακύλα δὲν εἶναι μόνο γιὰ τοὺς λίγους ποὺ παραστρατοῦν, μὰ γιὰ ὁλόκληρη ἐνιὰ ποὺ εἶναι δεμένη μαζί τους.

ΑΦΙΕΡΩΜΑ ΣΤΟ ΓΡΗΓΟΡΙΟ ΞΕΝΟΠΟΥΛΟ

Η "ΦΩΤΕΙΝΗ ΣΑΝΤΡΗ,,

ΘΥΜΑΜΑΙ πὼς πρῶτα εἶδα στὸ θέατρο τὴ «Φωτεινὴ Σάντρη» κι' ὕστερα διάβασα. τὸν «Κόκκινο Βράχο». Καὶ δοκίμασα καὶ τὴ μιὰ φορὰ καὶ τὴν ἄλλη ἐλθθτάτη συγκίνηση. Στὸν «Κόκκινο Βράχο» μοῦ κράτησε τὴν προσοχὴ καὶ μοῦ γέννησε τὸ θαυμασμὸ ἡ περιγραφικότητα καὶ ἡ ψυχολογικὴ διαγραφὴ τῶν χαρακτήρων τῶν ἡρώων τοῦ ἔργου. Καὶ λέω τῶν ἡρώων γιατὶ ὅλοι οἱ ἄνθρωποι ποὺ κινοῦνται μέσα στὸ ἀξιόλογο αὐτὸ μυθιστόρημα τοῦ Ξενόπουλου, ποὺ ἄν καὶ παράσανε τόσα χρόνια ἀπὸ τὴν ἡμέρα ποὺ πρωτοδημοσιεύτηκε ὅμως ἐξακολουθεῖ νὰ ἔχῃ τὴ ὁροσιὰ τοῦ κοριτσιοῦ τῶν δεκαεφτὰ χρόνων καὶ τὴ φρεσκάδα τοῦ νιόκοπου λουλουδιοῦ, εἶναι ὁλοκληρωμένοι. Ὁ συγγραφέας τοῦ «Κόκκινου Βράχου» ἀγάπησε ὅλους τοὺς ἥρωές του, καλοὺς καὶ κακοὺς μὲ τὸν ἴδιο τρόπο. Καὶ γιὰ νὰ τοὺς ζωντανέψῃ κατέβαλε τὴν ἴδια προσοχὴ κι' ἐπιμέλεια. Ἔτσι ὁ «Κόκκινος Βράχος» εἶναι ἕνα καθ' ὅλα ἄρτιο ἔργο

Τὸ ἴδιο ἔκανε ὁ Ξενόπουλος ὅταν τὸ μυθιστόρημα «Κόκκινος Βράχος» μιὰν ἡμέρα πρὶν ἀπὸ τριάντα πέντε χρόνια ἀπῆρε τὴ μορφὴ θεατρικοῦ ἔργου μὲ τὸ ὄνομα «Φωτεινὴ Σάντρη». Ὁ Ξενόπουλος ποὺ κατέχει τὴν τέχνη τοῦ λόγου ὅσο λίγοι Ἕλληνες, ἀλλὰ μαζὶ διαθέτει καὶ μιὰν ἀνεξάντλητη καὶ ἀγέραστη δημιουργικὴ δύναμη καὶ μιὰν τεχνικὴ ἀξιοζήλευτη, ἐπέτυχε νὰ μεταφέρῃ τὴν δραματικὴν ἱστορία τῆς ὅμορφης ἀχοντοπούλας, τῆς Ζάκυνθος ἀπὸ τὴς σπαρταριστὲς σὲ ζωντάνια καὶ δράση σελίδες τοῦ «Κόκκινου Βράχου» ἀπάνω στὴ σκηνὴ τοῦ θεάτρου κατὰ τρόπον ἀξιοθαύμαστο καὶ ὑποδειγματικό. Ἡ ἡρωΐδα τοῦ «Κόκκινου Βράχου» Φωτεινὴ Σάντρη δὲν ὑπολειπόταν σὲ τίποτε ἀπὸ τὴ Φωτεινὴ Σάντρη τοῦ ὁμωνύμου ἔργου. Μιὰ καὶ ἡ αὐτὴ καὶ στὸ βιβλίο καὶ στὸ θέατρο. Τὸ ἴδιο κ' οἱ ἄλλοι ἥρωες τοῦ μυθιστορήματος καὶ τοῦ θεατρικοῦ ἔργου. Καὶ ξέρομε πὼς εἶναι δυσκολώτερο νὰ γράψῃ κανεὶς ἕνα ἔργο ἐγαλμένο ἀπὸ ἕνα ρωμάντζο ἢ ἀπὸ ἕνα ἔπος, ἀπὸ τὸ νὰ γράψῃ πρωτότυπο ἔργο. Ὁ Ξενόπουλος κι' ὅταν διασκεύαζε τὸ ρομάντζο του σὲ θεατρικὸ ἔργο, ἀγάπησε μὲ τὴν ἴδιαν ἀγάπη τοὺς ἥρωές του ὅπως ὅταν τοὺς ζωντάνευε περιγράφοντάς τους στὸ μυθιστόρημά του. Δάσκαλος ἀληθινὸς ὁ Ξενόπουλος καὶ στὴ μιὰ καὶ στὴν ἄλλη περίπτωση. Ἔτσι ὅταν ἄρχοῦ παρακολούθησα τὴ θεία Κυθέλη νὰ ζωντανεύῃ μὲ τὴν ἄφραστη καὶ ἀσύγκριτη τέχνη της—τὶ θεϊκὸ δῶρο ἀλήθεια γιὰ τὸ ἑλληνικὸ θέατρο ἦταν ἡ Κυθέλη! —τὴν τραγωδία τῆς ὅμορφης Ζακυνθοπούλας καὶ δοκίμασα ὅλη τὴν ἐπιδολὴ τῆς τέχνης τοῦ συγγραφέα καὶ τῆς ἠθοποιοῦ, ἐπῆρα νὰ διαβάσω τὸν «Κόκκινο Βράχο» βρέθηκα στὴ θέση ποὺ βρέθηκε κι' ὁ ἄγνωστος ποιητὴς τοῦ δημοτικοῦ μας τραγουδιοῦ, ὅταν θέλησε νὰ διατιμήσῃ τὸ φιλὶ τῆς ξανθιᾶς καὶ τῆς μελαχροινῆς. Καὶ εἶπε:

Τῆς ἄσπρης τὰ φιλήματα κάντιος
[ἀπ' τὸ Μισύρι
μ' ἀλήθεια τῆς μελαχροινῆς ἀτίμητο
[ξαφεῖρι.

Κάντιος ἀπ' τὸ Μισύρι, λοιπόν, καὶ ἡ «Φωτεινὴ Σάντρη» ἀτίμητο ζαφεῖρι ὁ «Κόκκινος Βράχος».

Κάποιος—ὄνομα καὶ μὴ χωριὸ—ἀπ' τοὺς ἐπιδόητορας τοῦ θεάτου μας ξεστόμησε μιὰν ἡμέρα τὸν αὐθαίρετο καὶ ἀδιάκριτο αὐτὸν ἀφορισμὸ: «Ἑλληνικὰ ἔργα»—εἶπε—δὲν ὑπάρχουν, οὔτε θὰ ὑπάρξουν». Ὁ ἐρίφης δὲν ἔσβυνε μονάχα ὅλη τὴ θεατρικὴ ἐγχώρια παραγωγή, προξεφοβοῦσε μαζὶ καὶ τὸ τί θὰ γινότανε στὸ μέλλον. Νὰ ὅμως ποὺ ἔρχεται σήμερα τὸ τρισυπόστατο θεατρικὸ συγκρότημα, ποὺ μᾶς κάλεσε στὴν ἀποφυγὴ σεμνὴ καὶ συγκινητικὴ γιορτή, ποὺ μᾶς λέει πὼς ἄξια ἑλληνικὰ ἔργα γιὰ τὸ θέατρο ὑπῆρχαν καὶ πρὶν ἀπὸ τριάντα πέντε χρόνια. Ἡ ἀποφυγὴ παράσταση τῆς «Φωτεινῆς Σάντρη» δὲν ἔχει μονάχα τὴν ἔννοια τῆς ἀπονομῆς τῆς τιμῆς ποὺ πρέπει στὸν ἀνεχτίμητο, ἀκούραστο, λεβεντόψυχο καὶ γεμάτον ἀπὸ νειᾶτα καὶ ζωὴ συγγραφέα τῆς, ἀλλὰ καὶ τῆς διαξιλώσης πὼς ἑλληνικὰ ἔργα ὑπάρχουν ὑπάρχουν καὶ θὰ ὑπάρχουν. Ἕνα ἔργο, ποὺ ἀντέχει τριανταπέντε χρόνια στὸ πέρασμα τοῦ χρόνου εἶναι «ἔργο». Καὶ εἶναι ἀπόλυτα δικαιολογημένη ἡ φιλοδοξία τῆς κ. Μανωλίδου νὰ ζωντανέψῃ τὸ ρόλο μιᾶς ἡρωΐδας, ποὺ πρὶν ἀπὸ τριανταπέντε χρόνια ἐπῆρε τὴν πλαστική της μορφὴ ἀπάνω στὸ θέατρο ἀπὸ τὸ μεγαλόπνοο καὶ δημιουργικὸ παίξιμο τῆς ἀσύγκριτης Κυθέλης.

Ἀλλὰ τὸν Ξενόπουλο δὲν πρέπει νὰ τὸν τιμᾶμε καὶ νὰ τὸν σεβόμαστε μονάχα σὰν ἕνα συγγραφέα ποὺ μ' ὅλο τὸ πολύπλευρο καὶ πολυσύνθετο ἔργο του ἐσημείωσε ἕνα μεγάλο σταθμὸ στὰ ἑλληνικὰ γράμματα, ἀλλὰ καὶ σὰν ἕναν ἐργάτη τοῦ πνεύματος, ποὺ ἔζησε ἴσαμε σήμερα ἀπὸ τὰ γράμματα καὶ γιὰ τὰ γράμματα. Διάβασα καὶ γράψιμο νὰ ὅλη ἡ ζωὴ τοῦ Ξενόπουλου. Μοναδικὸ του ὅπλο ὁ κοντυλοφόρος του καὶ πολύτιμα ἐφόδιά του τὸ ἀνεξάντλητο ταλέντο του, ἡ ἐργατικότητά του καὶ πίστη του.

Ἡ Ἑταιρία τῶν Θεατρικῶν Συγγραφέων ἀντιλαμβάνεται σὰν δική της γιορτὴ τὴ σημερινὴ παράσταση τῆς «Φωτεινῆς Σάντρη». Γιατὶ ὁ Ξενόπουλος εἶναι ἕνας ἀπὸ τοὺς ἱδρυτές της, ἐκλεκτὸ μέλος της, ὡραῖος μαχητὴς γιὰ τὴν καθόλου πρόοδο τῆς θεατρικῆς ἰδέας, ξεχωριστὸς συγγραφέας καὶ ἀπάνω ἀπὸ ὅλα «ἄνθρωπος».

Καὶ σὰν πρόεδρος τῆς Ἑταιρίας τῶν Θεατρικῶν Συγγραφέων καὶ σὰν ἕνας ἀπὸ τοὺς ἐργάτες τοῦ θεάτρου σφίγγομ μ' ἀγάπη καὶ συγκίνηση τὸ χέρι τοῦ τιμημένου συγγραφᾶ τῆς «Φωτεινῆς Σάντρη» καὶ συγχαίρω τὸν θίασο Μανωλίδου—Παππᾶ—Δενδραμῆ, γιατὶ κάτω ἀπὸ τὶς σκληρὲς συνθῆκες ποὺ ζεῖ σήμερα ὁλόκληρη ἡ ἀνθρωπότητα δὲν ξεχάσανε ν' ἀποδώσουν τὸν φόρο τιμῆς ποὺ ἀξίζει σ' ἕναν ἀνώτερον πνευματικὸν ἄνθρωπο κ' ἕνα διαλεχτὸ συγγραφέα.

Θ. Ν. ΣΥΝΑΔΙΝΟΣ

ΕΝΑΣ ΑΝΘΡΩΠΟΣ ΚΙ' ΕΝΑ ΕΡΓΟ

ΠΟΛΥ σπάνια θαρῶ ἡ πνευματικὴ Ἀθήνα ἔκαμε τὶς πρεπούμενες τιμὲς σ' ἕναν ἄνθρωπο τῶν γραμμάτων καὶ σ' ἕνα ἔργο τέχνης τόσο δίκια καὶ τόσο ἐγκάρδια, ὅσο ἔγινε τὶς τελευταῖες μέρες μὲ τὸν κ. Ξενόπουλο καὶ τὴ «Φωτεινὴ Σάντρη» του. Καὶ βέβαια, μὲ τὰ λόγια τοῦ κ. Συναδινοῦ, ἑνὸς ἀπὸ τοὺς παλαιμάχους συγγραφεῖς τοῦ θεάτρου, καὶ μὲ τὸ χαιρετισμὸ τοῦ κ. Τερζάκη, τοῦ καλύτερου ἀπ' ὅλους τοὺς νέους, δυὸ γενεὲς πνευματικῶν ἀθρώπων ἤρθαν νὰ καταθέσουν καὶ νὰ ἑρμηνέψουν τὴν ἐχτίμηση καὶ τὴν ἀγάπη τους πρὸς τὸ σεβαστὸ καὶ ἀκούραστο δάσκαλο καὶ πατέρα τῆς σύγχρονης λογοτεχνικῆς μας ζωῆς σ' ὅλες τὴς σχεδὸν τὶς ἐκδηλώσεις: Θέατρο, διήγημα, μυθιστόρημα, κριτική. Καὶ βέβαια, μὲ τάτελείωτα χειροκροτήματα καὶ μὲ τὴν πυρακτωμένη ἀτμόσφαιρα ἀγάπης ποὺ δημιούργησε τὸ θαυμάσιο ἐκεῖνο κοινὸν τῆς πρώτης, καὶ ἐξακολουθεῖ νὰ δημιουργεῖται ἀχόμα κάθε βράδυ στὸ θέατρο «Πάρκ» γύρω στὸ πρόσωπο τοῦ συγγραφέα, τὸ ἔργο καὶ τοὺς περίφημους καλλιτέχνες ποὺ τὸ ἐαναζωντανεύουν, ἐκφράζεται ὁ ἔνθουσιασμὸς ὁλάκερης τῆς πνευματικῆς Ἑλλάδας. Δυὸ γενεὲς πνευματικῶν ἀνθρώπων εἶναι ποὺ χειροκροτοῦν καὶ ἀγαποῦν τὸν κ. Ξενόπουλο καὶ τὴ «Φωτεινὴ Σάντρη» του.

Εἶναι συγκινητικὸ αὐτὸ καὶ ἀξίζει νὰ τὸ γιοητάζῃ καὶ νὰ τὸ περηφανεύεται κάθε Ἕλληνας ποὺ πιστεύει τὶς πνευματικὲς ἀξίες σὰν τὴν κεντρικότεραν καὶ σταθερὴ οὐσία τῆς ἑλληνικότητάς του, ἀφοῦ τὸ νόημα τῆς Ἑλλάδας στάθηκε παντοτεινὰ καὶ ἀπόλυτα πνευματικὸ καὶ πλαστικό, καὶ ἡ ἔκφασή του μέσα σόλους τοὺς αἰῶνες στερεώθηκε μὲ τὸ λόγο καὶ μὲ τὸ μάρμαρο, λαξεύοντα τὸ λόγο καὶ πνευματιόνοντας τὸ μάρμαρο.

Τὰ τριανταπεντάχρονα τῆς «Φωτεινῆς Σάντρη» εἶταν μιὰ ὅαση δροσιᾶς, ἕνα ξέσπασμα ψυχικὸ μέσα στὶς μέρες τοῦ μαρασμοῦ καὶ τῆς ξεπεσούρας ποὺ περνάει τοῦτα τὰ τελευταῖα χρόνια τὸ ἑλληνικὸ θέατρο. Μέσα στὰ συμβατικὰ θεατρογραφήματα ποὺ μ' αὐτὰ ἡ παραδολογία καὶ ὁ πνευματικὸς ἀρριβισμὸς σκέπασαν τὴν Ἑλληνικὴ σκηνὴ συμμαχώντας μ' ἕνα κοινὸ βαυβαρωσύνης, μαυραγοριτισμοῦ καὶ ἐπιπόλαιης σνομπαρίας, ἤρθε ἡ «Φωτεινὴ Σάντρη» νὰ μᾶς ξαναφέρῃ τὴ δροσιὰ τῆς ἀχρογιαλιᾶς της, τὸν καθάριο μπάτη τῆς ἀγνῆς τέχνης. Αὐτῆς ποὺ δὲ φιλοδεξεῖ καὶ δὲν ὑπολογίζει τίποτα ἄλλο παρὰ νὰ μπορέση νὰ σταθῇ ἀπὸ τὴν ἀρχὴ ὡς τὸ τέλος καθαρὴ καὶ τίμια τέχνη.

Χρωστοῦμε μεγάλη εὐγνωμοσύνη στὸ συγγραφέα, στοὺς καλλιτέχνες καὶ στὸν κύκλο τοὺς θαυμαστές. ποὺ μᾶς ὀργάνωσαν αὐτὴ τὴν ἀπολυτρωτικὴ γιορτή. Ἔχω τὴν ἐντύπωση πὼς ἄνοιξε ξαφνικὰ πρὸς τὴ θάλασσα ἕνα παράθυρο, πὼς ὅρμησε μέσα σένα χῶρο μὲ ἀποπνιχτικὴν ἀτμόσφαιρα ὄχλου μιὰ ριπὴ ἀγνιστική, ποὺ σαρώνει τὶς φτηνὲς μυρουδιὲς καὶ καθαρίζει τὰ μολύσματα.

Ἂς λογαριαστεῖ παρακαλῶ τοῦτο τὸ ταπεινὸ σημείωμα σὰν ἕνας ὀβολὸς εὐγνωμοσύνης στὴν Παναθηναϊκὴ συνεισφορά, πού, τὸ ξαίρω, εἶναι καὶ Πανελλήνια.

Ὑπάρχει μέσα μου μιὰ προσωπικὴ ὀφειλή. Ὁ «Κόκκινος Βράχος» εἶταν τὸ πρῶτο ἑλληνικὸ μυθιστόρημα ποὺ ἤρθε νὰ ξαφνιάσῃ καὶ νὰ ταράξῃ τὴν ψυχὴ ἑνὸς μικροῦ παιδιοῦ μὲ μεγάλα ὄνειρα, ἐκεῖ σἔνα λεσβιακὸ χωριό. πρὶν ἀπὸ πολλὰ - πολλὰ χρόνια. Εἶταν τὰ «Παναθήναια» τοῦ Κίμωνα Μιχαηλίδη ποὺ τὄφεραν ὡς ἐκεῖ. Αὐτὸ κι' ἕνα μυθιστόρημα τοῦ Γκόρκυ. Ἡ Φωτεινὴ Σάντρη. Ἡ Βάρεγγα Ὀλέσσοβα... Μιὰ Ἑλληνοπούλα καὶ μιὰ Ρούσσα. Ἡ καρδιὰ τοῦ ἀγοριοῦ ἔκλαψε μὲ ζεστὰ δάκρυα πάνω στὶς δυὸ ἡρωΐδες. Τόσο ἀλλιώτικες, τόσο διαφορετικές, τόσο ἀπομακρυσμένες τοπικὰ καὶ ψυχικά, καὶ πάλι τόσο παράξενα ἀδερφωμένες, μέσα στὶς μαγικὲς σελίδες ἑνὸς ὡραίου, εἰκονογραφημένου, καλοτυπωμένου, καλογραμμένου ἑλληνικοῦ περιοδικοῦ...

Κατόπι τὸ μικρὸ παιδὶ μὲ τὰ μεγάλα ὄνειρα ἤρθε φοιτητὴς στὴν Ἀθήνα. Καὶ μὲ τὴν πρώτη ποὺ πῆγε σὲ θέατρο—τί τύχη!—νὰ βρεθῇ ἐνώπιος ἐνωπίῳ μὲ τὴ Φωτεινὴ Σάντρη Εἶταν αὐτὴ ὁλόσωμη, εἶταν πεντάμορφη, φουσκωμένο μπουμπούκι ζωῆς καὶ χαρᾶς. Ἔτσι ὅπως τὴν εἶδε ἀνάμεσα ἀπὸ τὶς γραμμὲς τοῦ περιοδικοῦ. Φοροῦσε ἕνα φορεματάκι μαβί, μὲ ἄσπρα σειρήτια. Τὰ μάτια της εἶτανε πράσινα ἢ γαλάζια; Εἶταν πελώρια, γελοῦσαν καὶ ἀστραφταν, καὶ ὕστερα, ξαφνικὰ καὶ ἀνεπάντεχα γελοῦσαν ἢ ἔκλαιγαν, ἔκλαιγαν.

Δὲν εἶταν τοῦτη τὴ φορὰ ἕνα ὡραῖο περιοδικό, δὲν εἶταν ἕνα διήγημα γραμμένο γοητευτικό. Εἶταν μιὰ μεγάλη καλλιτέχνισσα τῆς Σκηνῆς, εἶταν ἕνα πλάσμα μαγικὸ καὶ συγκινητικό, ἕνα ἀσύγκριτο πλάσμα: ἡ Κυβέλη.

Ὅλα αὐτὰ εἶταν γνήσια,—παστρικά, ἔντιμα καὶ ὡραῖα. Καὶ νὰ τὸ θαῦμα: Ὕστερ' ἀπὸ τόσα χρόνια ἀπομένουν τέτοια. Γνήσια, παστρικά, ἔντιμα καὶ ὡραῖα.

Σήμερα ἕνας ἄνδρας μεσόκοπος πηγαίνει νὰ ξαναδῇ τὴ «Φωτεινὴ Σάντρη», νὰ χειροκροτήσῃ ἕνα μεγάλο συνάδελφό του, ποὺ πενήντα ἢ ἑξήντα χρόνια δουλεύει μὲ τὸ νπεῦμα του, μὲ τὴν καρδιά του, μὲ τὴν ψυχή του καὶ μὲ τὴ ζωή του τὸ πολιτισμὸ τῆς νέας Ἑλλάδας. Πηγαίνει καὶ καθίζει σὲ μιὰν ἄκρη τῆς πλατείας.

Ἡ Φωτεινὴ Σάντρη χημάει πάλι πάνω στὴ σκηνή. Χαρούμενη, ἐρωτεμένη, σπαρταρισμένη ἀπὸ τὴ ζωὴ ποὺ μπουμπουκιάζει μέσα της. Ὕστερα σκίζει τὴν καρδιά της ὁ πόνος καὶ κλαίει πάνω στὴ στάχτη τῶν ὀνείρων της. Γελᾶ καὶ κλαίει.

Ἕνας ἄντρας μεσόκοπος κλαίει μαζύ της κάτω στὴν πλατεία. Ἀπὸ χαρὰ κλαίει γιὰ τὸ θάμα τῆς τέχνης, ποὺ ξαναθἤζουν τὰ λουλούδια της ὕστερ' ἀπὸ τόσα χρόνια, κ' εἶναι πάντα τους τόσο φρέσκα, τόσο κόκκινα, τόσο νεανικά. Ἀπὸ εὐγνωμοσύνη κλαίει, ποὺ μέσα στὸ θαλασσινὸ ἀγέρι ποὺ χημᾶ στὴ σκηνὴ μαζὺ μὲ τὴ Φωτεινὴ Σάντρη εἶναι ἕνα πλῆθος πουλιά. Ἄσπρα πουλιὰ καὶ γκρίζα πουλιὰ τῆς νοσταλγίας, γλάροι ποὺ ἔρχονται ἀπὸ τὰ παιδιάτικα ἀκρογιάλια τῆς ζωῆς καὶ φέρνουν μαζύ τους παλιὲς ἀγαπημένες φωνές, καὶ φῶτα καὶ χρώματα καὶ μηνύματα πρωϊνά, ποὺ δὲν πέθαναν, δὲ μαράθηκαν δὲ στάχτωσαν μαζὺ μὲ τὰ μαλλιά, μόνο περίμεναν τὴ Φωτεινή, νὰ χτιμήξῃ ἔτσι δροσερά, γιὰ νὰ ὁρμήσουν μαζύ της, πάνουθε της, μεγάλα στεφάνια στὸν ἀέρα ἀπὸ φτεροῦγες καὶ νικητήριες κραξιές.

Καὶ κλαίει ἀκόμα, τί μυστήρια τῆς ἀνθρώπινης ψυχῆς, μὲ τὴ μοίρα τῆς μικρῆς φτωχῆς Βάρεγγας ποὺ παραστέκεται κάπου ἐκεῖ, ἀτέριαστη' ξενοφερμένη, φαρμακωμένη στὰ πιὸ τρυφερὰ της χρόνια ἀπὸ τὴ ρούσσικη θλίψη, ὅπως πάντα ἀδερφωμένη μὲ τὴν ἡρωΐδα τοῦ «Κόκκινου Βράχου».

ΣΤΡΑΤΗΣ ΜΥΡΙΒΗΛΗΣ

ΤΟ ΘΕΑΤΡΙΚΟ ΕΡΓΟ ΤΟΥ ΓΡΗΓ. ΞΕΝΟΠΟΥΛΟΥ

ΑΝΑΜΕΣΑ στὸν πυκνὸ κουρνιαχτὸ ποὺ σηκώνουνε γύρω οἱ λαοὶ καθώς πορεύονται πρὸς τὰ ἱστορικά τους παπρωμένα, πάνω ἀπὸ τὸ πλατὺ ποδοβολητὸ τῶν ἐπιπλῶν καιρῶν μας, θὰ ροδίση γιὰ μᾶς ἀπόψε ἕνα χαμόγελο. "Ενα χαμόγελο γεμᾶτο ἀφέλεια κι' εἰδυλλιακὴ χάρη—λιγάκι ἀελαγχολικό. . Κάποιο κορίτσι τοῦ προπολεμικοῦ καιροῦ, ἐκεῖ σὲ κάπιο ροδαλὸ νησὶ τοῦ Ἰονίου, θὰ ξυπνήσῃ γλυκὰ σαστισμένο στὴ ζωή, θὰ ἐρωτευθῇ παράφορα καὶ θὰ πεθάνῃ.

Τί ἀναδρομὴ ἀπρόοπτη! Μέσα σὲ τριανταπέντε χρόνια ἡ φλούδα τοῦ πλανήτη μας ἀναστατώθηκε πολλὲς φορές. "Αλλαξε ἡ μορφὴ τοῦ κόσμου, καὶ μαζὶ ἀλλάξαν κι' οἱ κλίσεις μας, οἱ ἰδέες μας, οἱ ἐξισοσυγκρασίες. Χάσαμε τὸ μνημονικό μας, τὴν αἴσθηση τοῦ ἀλλοτινοῦ μας ἐαυτοῦ. Μιὰ τραυματικὴ ἀμνησία μᾶς ἔχει ἀναγκάσει νὰ ξεγράφουμε τὴν ἀλλοτινή μας ὕπαρξη, νὰ τυλιχτοῦμε φανατικὰ στὸ σημερινό μας ντῦμα καὶ νὰ τραβοῦμε μπρὸς μὲ τὰ χείλη σφιγμένα, πεισματικά. Ἱστορική ἀνάγκη! "Ὅμως τί γλυκὸ ξάφνιασμα ὅταν κάποτε, σὲ μιὰ στροφὴ τοῦ δρόμου, χαράζει στὸ μνημονικό μας ἀναπάντεχα, φευγαλέα, ἡ μακρυνή θύμηση. "Ἔχουν ἕνα ἄρωμα μουσικὸ τὰ περασμένα. Κι' ἡ μελῳδία τοῦ τραγουδιοῦ τους, ἡ ξεχασμένη, εἶναι ἀθάνατη γιατὶ μιλάει γιὰ νειᾶτα καὶ γιὰ ἀγάπη.

Ἀπὸ τὴν ἐποχὴ ἐκεῖνη ξεκινάει ἡ «Φωτεινὴ Σάντρη». "Ἐρχεται σὰν δραμα μιᾶς ἀνοιξῆς μακρυνῆς, βαθίζοντας ἀπαλὰ πάνω στ' ἀνθισμένα κύματα τοῦ Ἰονίου. Τ' ὄνομά της εἶναι σχεδὸν θρυλλικό. ἡ φυσιογνωμία της ἐξαϋλωμένη. Εἶναι ἕνα κορίτσι ἀπὸ τὸ χερουβικὸ τάγμα τῶν ἐρωτευμένων κοριτσιῶν ποὺ ὁ συγγραφέας τῆς δημιούργησε γιὰ τὴν ἑλληνική πλάση. Φωτεινή, Λάουρα, Στέλλα, Μαργαρίτα, Τερέζα, ὅλες λίγο-πολὺ συγχίζονται σ' ἑνιαῖο τύπο μ' ἄπειρες ἀποχρώσεις, καθὼς σὲ πίνακα ζωγραφικῆς τὰ πρόσωπα τῶν χερουβεὶμ. Ἡ ἡρωΐδα τοῦ «Κόκκινου Βράχου» εἶναι πρώτα *ἕνα κορίτσι* κι' ἔπειτα ἡ Φωτεινή. Τὰ φυλετικὰ γνωρίσματά της ὑπερτεροῦν, χωρὶς νὰ καταπνίγουν ὡστόσο καὶ τὸν ἀτομικό της τύπο. Εἶναι τὸ κορίτσι ποὺ ψελλίζει γιὰ πρώτη φορά, μὲ μάτια μισοκλεισμένα, διαβάζοντας μέσα του, τὴ γλώσσα τῆς ἀγάπης, καὶ παθαίνει γιατὶ πολὺ ἀγάπησε. Σκοτώνεται ἡ Φωτεινὴ γιὰ τὸν ἴδιο λόγο ποὺ παθαίνει κι' ἡ Στέλλα Βιολάντη, γιὰ τὸν ἴδιο λόγο ποὺ σκοτώνει κι' ἡ Λάουρα, γιὰ τὸν ἴδιο λόγο ποὺ θὰ σκοτωθῇ κι' ἡ Ραχήλ.

"Ἦταν ὁ καιρὸς ποὺ τὸ ἀτομικὸ δράμα δέσποζε καὶ τὸ δραμδικὸ ὑστεροῦσε. Φορέας τοῦ πνεύματος τῆς ἐποχῆς καὶ πρωτοπόρος τῆς ὁ Γρηγόριος Ξενόπουλος, εἶχε χειραφετήσει τὸ νεοελληνικὸ θέατρο ἀπὸ τὴ συμβατικότητα καὶ τὴν φευτιὰ τῶν ἐπιγόνων τοῦ φευτοκλασσικισμοῦ. Τὸ εἶχε λυτρώσει ἀκόμα ἀπὸ τὴν ξενομανία, τὸν πιθηκισμό, τὴν κουφότητα. Ὁ ἴδιος ἔχει πεῖ ὅτι ἀπο

δημοσίευσε τελευταία στὰ «Ἀθηναϊκὰ Νέα» ὁ νέος ποιητὴς καὶ ἀγαπητός μου φίλος Γιῶργος Καραπάνος: Οἱ συγγραφεῖς τοῦ μέλλοντος θὰ στηριχθοῦν κυρίως στὴν ἐθνικὴ ψυχή, στὴν ψυχὴ τοῦ λαοῦ.

—Ἐτοιμάζω τώρα μιὰ γενικώτερη ἀπάντηση νὰ τοῦ ὑποβάλλω: γιὰ τὴν πεζογραφία καὶ γιὰ τὴν κριτική· διαβλέπω ἐδῶ ἕναν σκόπελο. Θ' ἀπαντήσῃ, ἄραγε ὅπως περιμένω;

Ἔτσι, τὸν ρωτῶ:

—Ποιά ἡ γνώμη σας γιὰ τὴν πεζογραφία μας καὶ γιὰ τοὺς ἀντιπροσώπους της; Ποιοί ἀπ' τοὺς νέους μας πεζογράφους, σᾶς ἀρέσουν καὶ σᾶς ἱκανοποιοῦν; Μὲ σταματᾶ:

—...κι' ὕστερα πιὸ ἐρώτημα θὰ μοῦ ὑποβάλλετε ἀκόμα; ρωτᾶ.

—Γιὰ τοὺς κριτικούς,—βιάζομαι νὰ τοῦ ἀπαντήσω, σὰν γιὰ νὰ τὸν προπάρω.

—Αἴ, τότε ἄς τὰ συγχωνέψωμε καὶ τὰ δυὸ μαζί γιατὶ συγγενεύουν. Γιὰ τὴν πεζογραφία μας, γενικά, καὶ πρὸ πάντων τὴν πεζογραφία τῶν Νέων, ἔχω τὶς ἴδιες γνώμες μὲ τοὺς κριτικοὺς Ι. Μ. Παναγιωτόπουλο, Α. Καραντώνη, Γιάννη Χατζίνη καὶ Τέλλο Ἄγρα. Αὐτοὺς θεωρῶ τοὺς καλύτερους ποὺ ἔχουμε σήμερα, καὶ πολὺ σπάνια οἱ γνῶμες τους γιὰ τὸ κάθε τί λογοτεχνικὸ δὲν μὲ βρίσκουν ἐντελῶς σύμφωνο. Κάποτε μάλιστα καὶ μὲ προλαβαίνουν. Εἶναι βέβαια κι' ὁ Ἄλκης Θρύλος ποὺ τὸν ἐκτιμῶ πολύ. Μὲ τὴ διαφορὰ πὼς οἱ πρῶτοι εἶναι γενικοί, καθολικοί, ἐνῶ ὁ Ἄλκης Θρύλλος μερικὰ πράγματα—π.χ. τὰ ἀστεῖα—ἐὲ τὰ πολυκαταλαβαίνει καὶ ἐὲν μπορεῖ πάντα νὰ ἐεχωρίση τὰ νόστιμα ἀπό τ' ἄνοστα· κι' αὐτὸ τὸ ἀποβίδει στὴν τάξη του, στὸ φθλο του, καὶ στὴν ἀνατροφή του. Τελειώσαμε;

—Ἕνα ἀκόμα ἐρώτημα καὶ θὰ σᾶς ἀφίσωμε. Δὲν πρέπει νὰ μείνῃ παραπονεμένη ἡ Ποίηση. Ποιοί σᾶς ἀρέσουν ἀπὸ τοὺς Νέους καὶ τοὺς νεώτερους ποιητές μας;

Βιάζεται, τώρα κι' αὐτὸς μὲ τὴ σειρά του νὰ μᾶς ἀπαντήσῃ γιὰ νὰ τελειώνωμε. Καὶ μᾶς ἀπαντᾶ:

—Γιὰ ποίηση μὴ μὲ ρωτᾶτε! "Οπως ἐτόνισα καὶ στὴ διάλεξή μου περὶ Καβάφη, εἶμαι *πτελετάντες*, καὶ τολμῶ νὰ μιλῶ γι' αὐτὴν μόνο ἐπειδὴ τὴν αἰσθάνομαι καὶ τὴν ἀγαπῶ. Σέρω, ἄξαφνα, καταλαβαίνω, ἢ μᾶλλον διαισθάνομαι, πὼς μετὰ τὸ θάνατο τοῦ Παλαμᾶ καὶ τοῦ Καβάφη, ὁ κορυφαῖος μας ποιητὴς εἶναι ὁ Ἄγγελος Σικελιανός. Ἀλλὰ ποιός ὑπερέχει ἀπὸ τοὺς νεώτερους καὶ τοὺς νέους, δὲν εἶμαι σὲ θέση νὰ πῶ. Ἡ ἀλήθεια εἶναι πὼς ἀρκετοὺς διαβάζω μ' εὐχαρίστηση. Τί θἀξιαίνε ὅμως ἀν ἀράδιαζα ἐδῶ τὰ ὀνόματά τους; Τίποτα! Κι' ὅπως μοῦ συμβαίνει συχνὰ ὅταν ἀραδιάζω, θὰ ἐεχνοῦσα πάλι τὸν καλύτερο.

Τελειώσαμε. Ὅτι ἐρωτήματα τυπικὰ σκεπτόμαστε νὰ ὑποβάλλωμε στὸ σεβαστὸ Ἀκαδημιακὸ καὶ φίλο, τοῦ διατυπώθηκαν καὶ πήραμε τὴν ἀπάντησή του. Μά... σὰν κάτι νὰ ἐεχάσαμε καὶ προσπαθῶ νὰ βρῶ, κι' ἕνα τελευταῖο, γιὰ νὰ τὸν ἐαναρωτήσω.

Τὸ καταλαβαίνει καὶ... σηκώνετ.ι. Εἶναι ἕτοιμος ν' ἀνάφῃ τὸ φῶς καὶ νὰ καθίσῃ στὸ γραφεῖο του, γιὰ ν' ἀρχίσῃ τὴ δουλειά του.

Γυρίζει καὶ μὲ κυττάζει μὲ κεῖνο τὸ γλυκὸ καὶ συμπαθητικό του χαμόγελο καὶ μοῦ ἀπαντᾶ:

—Φτάνει, σᾶς παρακαλῶ! "Οταν εἶναι κανένας 75 χρονῶν, δὲν ἀντέχει σὲ πολὺ μεγάλες «συνεντεύξεις»...

Καὶ κατευθύνεται στὸ γραφεῖο του. Τὸν βλέπωμε νὰ κάθεται στὴν πολυθρόνα, νὰ φυλλομετρᾶ τὰ χαρτιά του, νὰ πιάνῃ τὸν κοντυλοφόρο του. Ἡ σκληρὴ δουλειὰ γιὰ τὴ διοπάλη ἀρχίζει. Ἡ χαρὰ πέρασε. Πόσο ἔχει δίκηο... Εἶναι 75 χρονῶν...

Ὁ μ. β.—

ΤΕΡΕΖΑ ΒΙΚΕΛΗ

"Ενα νέο μυθιστόρημα τοῦ κ. Περσέως Ἀθηναίου ποὺ βάση του ἔχει τὴν ἐπιστημονικὴ ἀρχὴ τῆς ἀντιπάθειας καὶ τῆς συμπάθειας ποὺ προκαλεῖ κάθε ἄτομο στὸ ἄλλο. Τὸ νέο αὐτὸ ἔργο, μὲ τὴ ζωντανή του πλοκὴ ἐνδιαφέρει κάθε διανοούμενο καὶ μελετητὴ τῆς ψυχαναλυτικῆς θεωρίας.— Κυκλοφορεῖ αὐτὲς τὶς μέρες σ' ὅλα τὰ βιβλιοπωλεῖα.

Η ΖΩΗ ΣΤΑ ΒΙΒΛΙΑ

ΜΕΤΑΒΑΤΙΚΑ ΧΡΟΝΙΑ

Η ΤΡΑΓΩΔΙΑ τοῦ πολέμου δὲν ἐπέφερε ὅπως θὰ μποροῦσε κανένας νὰ τὸ προβλέψει καὶ νὰ τὸ φοβηθεῖ ἕνα σταμάτημα τῆς πνευματικῆς ζωῆς. Τουναντίον. Τὸ κοινὸ πρῶτα ἀπ' ὅλα ἔδειξε ἕνα πρωτόφαντο ἐνδιαφέρον γιὰ τὴν τέχνη. Οἱ ἀπαισιόδοξοι φροντοῦν πως ἡ τάση του αὐτὴ εἶναι συμπτωματική καὶ παροδική, πὼς πρέπει ν' ἀποδοθεῖ ἀποκλειστικὰ καὶ μόνο στὴ στέρηση ἄλλων τρόπων τέρψης· καταργήθηκαν τὰ ταξίδια, οἱ ἐκδρομές, οἱ χορεί, οἱ συγκεντρώσεις, ἢ ἀπαγόρευση τῆς βραδυνῆς κυκλοφορίας περιορίζει μέσα στὰ σπίτια, κι' ὁ κόσμος μιὰ ποὺ δὲν ἔχει πῶς ἄλλοιῶς ν' ἀσχοληθεῖ στράφηκε πρὸς τὸ θέατρο καὶ τὶς διαλέξεις ποὺ συγκεντρώνουν μιὰ συρροὴ θεατῶν κι' ἀκροατῶν τὴν ὁποία δὲν γνώρισαν ποτὲ ἄλλοτε, πρὸς τὸ βιβλίο. Οἱ ἀπαισιόδοξοι ἰσχυρίζονται πὼς μόλις μεταβληθοῦν οἱ σημερινὲς συνθῆκες ἡ δίψα τοῦ γλεντιοῦ ποὺ θ' ἀπλωθεῖ θὰ σβύσει ἀκόμα καὶ τὴν ἀνάμνηση τῆς ἐπικοινωνίας μὲ τὴν περιοχὴ τῆς ποίησης.

Δὲν συμφωνῶ μὲ τὴ γνώμη αὐτή. Εἶναι βέβαια πιθανό, ἔστω καὶ μόνο ἀπὸ ἀντίδραση, ἀμέσως ὕστερα ἀπὸ τὸν πόλεμο νὰ θελήσει κανένας νὰ μεταβληθεῖ ἐντελῶς καὶ ν' ἀπορίψει μακριά του, μαζὶ μ' ὅλες τὶς πολεμικὲς συνήθειες, ἀκόμα κι' ὅ,τι στὶς δύσκολες στιγμὲς τοῦ χάρισε μιὰ ἀνοκούφιση. Φροντὼ ἐντούτοις ὅτι ὁ καλὸς σπόρος πάντα εἶναι γόνιμος. Κάποιο σταθερὸ καὶ μόνιμο κέρδος θὰ διατηρηθεῖ ἀπὸ τὴν ἐπαφὴ μὲ τὴν πνευματικὴ καὶ καλλιτεχνικὴ ζωή. Ἂν ὄχι ὅλοι. πάντα ἕνα μεγάλο μέρος ἀπ' ὅσους ἀνακάλυψαν τὶ ἀνεχτίμητος σύντροφος, τὶ πολύτιμος θησαυρός, εἶναι τὸ βιβλίο, πόσες ἀνυποψίαστες προοπτικὲς ἀνοίγει, πόσο μεταφέρει μακριὰ ἀπὸ τὶς καθημερινὲς ἔννοιες, πόσο συναρπάζει καὶ ἠλεχτρίζει πόσο πλουτίζει τὸν ἐσωτερικὸ κόσμο, κι' ἄν ἀκόμα γιὰ λίγο διάστημα ἀποσπασθοῦν ἀπ' αὐτό, γρήγορα θὰ τὸ νοσταλγήσουν καὶ θὰ τὸ ἐενανοίξουν...

Χρόνια ὁλόκληρα οἱ συγγραφεῖς στὴν Ἑλλάδα προσπαθοῦσαν νὰ συνδεθοῦν στενὰ μὲ τὸ κοινό, νὰ τὸ καλλιεργήσουν, νὰ τὸ καταχτήσουν. Δὲν τὸ κατόρθωναν. Ἂν τὸ ἐπέτυχε ἡ ὀδυνηότατη πολεμικὴ περίοδος θὰ ἐπαληθεύσει ἀκόμα μιὰ φορὰ ἡ κλασσικὴ λοῖκὴ σοφία ποὺ διαισταὶνει ὅτι «οὐδὲν κακὸν ἀμιγὲς καλοῦ». Μὰ κι' ἂν ἀκόμα ἔχουν δίκιο οἱ ἀπαισιόδοξοι καὶ πάλι τὸ ἔστω καὶ στιγμιαῖο ἐνδιαφέρον τοῦ κοινοῦ θὰ ἔχει ὠφελήσει. Ἐπέτρεψε τὸ ψῶς νὰ μὴ σβύσει, ἡ ἐργασία, ποὺ γιὰ νὰ ἐξελίσεται καὶ τὰ προοδεύει πρέπει νὰ συνεχίζεται χωρὶς διακοπές, νὰ μὴ σταματήσει, οἱ συγγραφεῖς, ποὺ εἶχαν κι' αὐτοὶ πολλὲς ὧρες διαθέσιμες καὶ ἀνάγκη ἀπὸ τὴν ἀνακούφιση ποὺ χαρίζει ἡ δημιουργία νὰ ἐκφρανθοῦν, καὶ νὰ ἐκδηλωθοῦν. Στὰ θέατρα ἐμφανίσθηκαν ἀρκετὰ πρωτότυπα ἔργα, οἱ διαλέξεις ἔδωσαν τὴν εὐκαιρία νὰ γραφοῦν ἀρκετὲς κριτικὲς μελέτες ἀπὸ τὶς ὁποῖες μερικὲς εἶναι ἀξιόλογες, παρ' ὅλη τὴν ἀταπληχτικὴ ἀκριβεια τοῦ χαρτιοῦ καὶ τῶν τυποτικῶν ἐκδόθηκαν καὶ ἐκδίδονται ἀρκετὰ βιβλία, κυκλοφοροῦν ἀρκετὰ περιοδικά.

Ἔχω καιρὸ νὰ γράψω κριτικὴ τοῦ βιβλίου καὶ ἔχει συγκεντρωθεῖ στὸ γραφεῖο μου ἕνας σημαντικὸς ἀριθμὸς τόμων. Δὲν εἶναι δυνατὸ σήμερα ν' ἀναλύσω χωριστὰ καὶ λεπτομερειακὰ τὸ καθένα. Στ' ἄλλα μου ἄρθρα ὅπου θὰ παρακολουθῶ ταχτικὰ τὴν κίνηση τοῦ βιβλίου, ὅπου θὰ ἀσχολοῦμαι μὲ ἕνα ἢ τὸ πολὺ δυὸ μαζὶ βιβλία θὰ μπορέσω ν' ἀναπτύξω διεξοδικὰ τὴν ἐντύπωση ποὺ προκαλεῖ τὸ καθένα, θὰ ζητήσω νὰ συλλάβω καὶ νὰ καθορίσω τὴν ἰδιότυπη ἀτμόσφαιρα ποὺ καθένα ἀναδίνει. Σήμερα θὰ ἐκφράσω μόνο μία γενικὴ γνώμη γιὰ τὴν παραγωγὴ τῶν τελευταίων μηνῶν.

Δὲν παρουσιάζει τίποτε τὸ ἐντελῶς πρωτότυπο, καμμιὰ νέα νότα. Τὸ φαινόμενο δεν εἶναι παράδοξο. Σὲ ἐποχὲς ρευστές, κρισιμότατες, κι' ἀκαταστάλαχτες, καὶ προπάντων ἀνελευθερίας τοῦ λόγου, δὲν εἶναι δυνατὸ νὰ διαμορφωθοῦν καινούριες κατευθύνσεις ποὺ δὲν ἐμφανίζονται ποτὲ οὐρανοκατέβατες, ποὺ πάντα ἀντιπροσωπεύουν μία κατάσταση ποὺ ἐξελίσεται σύμφωνα μὲ μιὰ τροχιὰ ποὺ διαβλέπεται. Σήμερα ἡ μελλοντικὴ κατάσταση εἶναι τόσο ἀβέβαιη, τόσο ἀπροσδιόριστη, ἡ διάπλασή της ἐξαρτιέται τόσο πολὺ λίγο ἀπὸ τὸν πνευματικὸ ἄνθρωπο ποὺ δὲν ἔχει οὔτε καὶ τὸ δικαίωμα νὰ ἐκφράσει ὅλες του τὶς σκέψεις καὶ τοὺς ὁραματισμούς του, ποὺ συνειδητοποιεῖ ὅτι τοῦ διέφυγε σχεδὸν κάθε ἐξουσία ἀπάνω στὸ αὔριο γιατὶ κυριαρχοῦν ἄλλοι παράγοντες, ὥστε ὁ συγγραφεὺς ἀναγκαστικὰ ξέροντας πὼς θὰ πυρωθεῖ στὰ τυφλὰ ἔπαυσε ν' ἀναζητεῖ, περιορίζεται σὲ λεπτομεριακὲς διακοσμήσεις καὶ τελειοποιήσεις τῶν τεχνοτροπιῶν καὶ τῶν μοτίβων ποὺ ἔχουν κι' ὅλας χρησιμοποιηθεῖ.

Ὅλα τὰ βιβλία ποὺ ἐκδόθηκαν συνεχίζουν, ἄλλα μὲ περισσότερη ἄλλα μὲ λιγότερη ἐπιτυχία, τὴν κυκλοφορία. Τὰ διηγήματα καὶ τὰ μυθιστορήματα μὲ τὰ ὁποῖα κύρια Θ' ἀσχοληθῶ σ' αὐτὴ τὴ στήλη, ἐξακολουθοῦν ὅπως καὶ τὰ προπολεμικά, ὅπως καὶ στὴ μεσοπολεμικὴ περίοδο ποὺ εἶχε ἐγκαταλείψει τὸν ἐξαντλημένο ρεαλισμό, νὰ καλλιεργοῦν προπάντων τὸν ἐσωτερικὸ μονόλογο, τὸν λυρικὸ πεζὸ λόγο, τὴ φυγὴ μακριὰ ἀπὸ τὴ στεγνὴ καθημερινὴ πραγματικότητα. Βέβαια ἡ ἀπόδραση αὐτὴ στὶς καθαρὰ ποιητικὲς σφαῖρες σημειώνει μιὰ αἰσθητὴ ἄνοδο τοῦ πεζοῦ λόγου, μιὰ σωστὴ ἀντίληψη τοῦ νοήματος τῆς Τέχνης—ἡ Τέχνη εἶναι δημιουργία, ἔμπνευση, πνοή, κι' ὄχι πιστὴ ἀντιγραφὴ τῆς ζωῆς καὶ τῆς ἐξωτερικῆς γραφικότητας—παρέσυρε ὅμως συχνὰ καὶ σὲ ἐκφραστικοὺς τρόπους ὑπερβολικὰ ἐλλειπτικοὺς καὶ δυσνόητους, σὲ μιὰ ἀσάφεια ἡ ὁποία ἔστω καὶ ἂν στιγμὲς γοήτευε μὲ τὴ δονισμένη ἀτμόσφαιρα ποὺ ἀνάδινε ὕστερα ἀπὸ λίγο κούραζε καὶ προκαλοῦσε δυσφορία. Ἡ Τέχνη γιὰ τὴν ἀντίληψή μου δὲν ὀφείλει νὰ εἶναι προσιτότατη, παύει ὅμως νὰ ἐχτελεῖ τὸν προορισμό της ὅμα ἀκόμα καὶ οἱ μυημένοι προσκρούσουν σὲ ἅλυτα αἰνίγματα ποὺ τοὺς ἐμποδίζουν νὰ αἰσθανθοῦν πλέρια τὴν αἰσθητικὴ χαρά. Ἡ συχνὴ ἐπιζητημένη ὑπερβολικὴ ἀσάφεια ποὺ κυριάρχησε στὴν περίοδο τοῦ μεσοπολέμου εἶταν πιστεύω ἕνα παραστράτημα, κι' ὅσο κι' ἂν δὲν μπορῶ νὰ προδικάσω τὸ μέλλον μοῦ φαίνεται ἀδύνατο πολὺ γρήγορα νὰ μὴν ἀποκαλυφθεῖ πὼς ὁ δρόμος ποὺ ὀνομάσθηκε σουρεαλισμός, ἔστω καὶ ἂν προσφέρει στιγμιαῖες καλλιτεχνικὲς τέρψεις καὶ συγκινήσεις, καὶ διανοητικὲς διεγέρσεις, δὲν ὁδηγεῖ πουθενά. Σήμερα κι' ὅλας ἡ ἀσάφεια, ἡ ἀοριστία, οἱ νεφελωμένοι κόσμοι δὲν ἀνταποκρίνονται καθόλου στὴν ψυχική μας διάθεση, αὔριο ποὺ θὰ ὀρθωθοῦν ἀναρίθμητα ἐπιταχτικὰ προβλήματα γιὰ τὰ ὁποῖα θὰ πρέπει οἱ πνευματικοὶ ἄνθρωποι νὰ ἐκφέρουν μιὰ γνώμη θὰ φανοῦν. φαντάζουμαι, τὰ στοιχεῖα αὐτὰ ἐντελῶς ξεπερασμένα.

Εἶναι ὅμως πρόωρο, τὸ ἐπαναλαμβάνω, γιὸ ν' ἀνοίξουν οἱ συγγραφεῖς νέους δρόμους. Παραμένουν στὰ γνωστὰ μονοπάτια. Εἶναι μόνον περίεργο πὼς κανένα ἀπὸ τὰ βιβλία ποὺ ἔχω ὑπ' ὄψη μου δὲν παρουσιάζει μιὰ ψυχογραφία, μιὰ ἐμβάνθινση μέσα στὸν ἐσωτερικὸ ἄνθρωπο, παρ' ὅλο ποὺ τὸ θέμα αὐτὸ δὲν εἶταν ἀπὸ τ' ἀπαγορευμένα. Εἶναι ὅλα, τοὐλάχιστον τὰ καλείτερα, τὰ πιὸ ἐεχωριστά, ἡ "Εκσταση τοῦ κ. Λουντέμη, οἱ *Θαλασσινοὶ Προσκυνητὲς* τοῦ κ. Ἀθανασιάδη, ὁ *Παράδοξος Γκόζλος* τοῦ κ. Παπαγεωργίου μόνον λυρικὲς φωνὲς ποὺ ἀποκρυσταλλώνονται σὲ μερικὲς ἢ κι' ἀρκετὲς σελίδες ἔντονα δονισμένες ποὺ ἄλλωτε θέλλουν διεισδυτικὰ καὶ ἄλλωτε μεταδίνουν ἔξαρση, ἀλλὰ ποὺ δὲν κατορθώνουν νὰ δημιουργήσουν μία σύνθεση ὁλοκληρωτικὰ ἱκανοποιητική. Συχνὰ ἡ ἀτμόσφαίρα θολώνεται τόσο ὥστε ὁ ἀναγνώστης παύει νὰ βλέπει, νὰ παρακολουθεῖ, καὶ κατὰ συνέπεια νὰ αἰσθάνεται πιὰ τὸν παλμό. Τὰ διηγήματα τοῦ κ. Ἀθανασιάδη εἶναι διάχυτα ἀπὸ ἐξαίσιες νότες, ἀπὸ συλλήψεις λεπτότατων ἀποχρώσεων ποὺ διανοίγουν ἀπροσδόκητες ἀπόψεις, ποὺ ἀδιάκοπα διαγείρουν τὸ νοῦ καὶ τὴ συγκίνηση τοῦ ἀναγνώστη, ἀλλὰ δὲν ἀρτιώνονται· ξεχωρίζουν μόιον οἱ λεπτομέρειες, τὸ σύνολο φαίνεται σὰν ἀκατέργαστο, σὰν τοποθετημένο στὸ δεύτερο ἐπίπεδο, σὰν νὰ ὑπάρχει μόνο γιὰ νὰ δώσει εὐκαιρία στὸ συγγραφέα νὰ κεντήσει εὐρήματα. Ὁ κ. Λουντέμης μεταδίνει στιγμὲς τῆ μέθη, τὸν ἠλεχτρισμό, μιᾶς ἔξαλλης ἀγάπης, ὕστερα ὅμως παρασέρνεται σ' ἕνα παραλήρημα ποὺ μεταφέρει στὸ χάος. Ὁ κ. Παπαγεωργίου εἶναι μαζὶ λυρικὸς καὶ προσγειωμένος· δὲν εἶναι καθόλου δυσνόητος· τὰ διηγήματά του εἶναι πλημμυρισμένα ἀπὸ ἀνθρωπισμό· δυστυχῶς τὰ ἀδικεῖ πάρα πολὺ συχνὰ μιὰ ἔκφραση ἐνοχλητικὰ τραχιά.

Καὶ τὰ τρία αὐτὰ βιβλία προσφέρουν ἐξαίρετες σελίδες, δὲν ἀποτελοῦν δὲ μὲ ὅλη τὴ σημασία τῆς λέξης ἕνα ἔργο.

Τὸ ἔργο ποὺ μᾶς χάρισε ὁ κ. Βενέζης, ἡ *Αἰολικὴ Γῆ* δὲν κυκλοφόρησε ἀκόμα σὲ βιβλίο κι' οὔτε εἶναι συμπληρωμένη· τυπώθηκε μόνο τὸ 1ο της μέρος στὴ «Νέα Ἑστία», νομίζω ὅμως ὅτι πρέπει κι' ὅλας νὰ γίνει λόγος γι' αὐτὴν γιατὶ εἶναι μιὰ δημιουργία ἐντελῶς ἐξαιρετική, μιὰ δημιουργία ποὺ τιμᾶ τὴ νεοελληνικὴ λογοτεχνία, μιὰ δημιουργία ἀπὸ τὴν ὁποία ἀναδίνεται ἕνα λαμπρότατο φῶς. Ὁ κ. Βενέζης στὴν *Αἰολικὴ Γῆ* θυμᾶται τὰ παιδικά του χρόνια· τὰ ἀνασταίνει μαζὶ μὲ τὴν ἐποχή τους καὶ τὸ μικρασιατικό τους περιβάλλον ζωηρότατα, ἀναγλυφικότατα καὶ μαζί, προπάντων, τὰ ἐμποτίζει μέσα στὴν ἀτμόσφαιρα τῆς ποίησης Ἡ *Αἰολικὴ Γῆ* εἶναι ἕνα λυρικὸ τραγούδι ποὺ ἀδιάκοπα μαγνητίζει τὸν ἀναγνώστη γιατὶ ὁ κ. Βενέζης κατορθώνει χωρὶς καθόλου νὰ ἀποσπᾶ τὴν ἀνάτασή του, τὴν ἐνιαία του ποιητικὴ διάθεση νὰ μὴ γίνεται καμιὰ στιγμὴ ἀπρόσιτος. Συλλαμβάνει τὸ χαρακτηριστικὸ τῶν μεγάλων ἔργων. Σ' ὅλη τὴν *Αἰολικὴ Γῆ* δὲν εἰσχωρεῖ οὔτε μιὰ παραφωνία, καμιὰ διάσπαση τῆς ἁρμονίας· ὁ κ. Βενέζης ὑπερνίκησε ἐντελῶς τὸ μοναδικὸ ἐλάττωμα τῆς *Γαλήνης* του ποὺ εἶταν ἐπίσης ἐμπνευσμένη καὶ παλμόδης ἀλλὰ ποὺ τὴν ἀδυνάτιζε κάπως τὸ ὅ,τι τὸ ἐπικὸ καὶ τὸ ρεαλιστικὸ στοιχεῖο δὲν εἶσαν τέλεια σφυχτοπλεγμένα. Ἡ *Αἰολικὴ Γῆ* ποὺ εἶναι μαζὶ ἕνα ἄρτιο μυθιστόρημα καὶ ἀδιάπτυκτα ἕνα ποίημα διοχετεύει ὁλόκληρη μιὰ σπάνια μαγεία.

Ἡ πολεμικὴ περίοδος ξύπνησε τὸ ἐνδιαφέρον τοῦ κοινοῦ γιὰ τὴν πνευματικὴ ζωή, πρόσφερε μερικὲς ἐεχωριστὲς σελίδες κ' ἔδωσε ἕνα ἔργο ποὺ πιστεύω ὅτι δὲν πρέπει νὰ διστάσομε νὰ τὸ χαρακτηρίσομε ἀνεπιφύλαχτα ἀριστουργηματικό.

ΑΛΚΗΣ ΘΡΥΛΟΣ

ΤΟ «ΚΑΡΝΕ ΤΗΣ ΓΥΝΑΙΚΑΣ»

Μὲ τὸν ἀνωτέρω τίτλο, ἐξεδόθη καὶ κυκλοφόρησε τὸ πρῶτο φύλλο τοῦ μοναδικοῦ ἐν Ἑλλάδι γυναικείου περιοδικοῦ. Περιέχει διηγήματα, ποιήματα, μυθιστορήματα, πολύτιμες συμβουλὲς γιὰ κάθε γυναῖκα καὶ οἰκοκυρά, σελίδες γιὰ τὴ μόδα, τὸ οἰκοκυριὸ καὶ χίλιες δυὸ ἄλλες χρήσιμες συμβουλὲς ποὺ ἐνδιαφέρουν τὴν κάθε γυναῖκα. Τὸ «Κερνὲ τῆς Γυναῖκας εἶναι τὸ περιοδικὸ ποὺ δὲν πρέπει νὰ λείψῃ ἀπὸ κανένα σπίτι.

Ζητήσατε σήμερα τὸ 1ο φύλλο ἀπ' ὅλα τὰ περίπτερα καὶ τοὺς ἐφημεριδοπώλας.

Στὸ «Καρνὲ τῆς Γυναῖκας» συνεργάζονται οἱ πιὸ γνωστοὶ λογοτέχναι καὶ δημοσιογράφοι.

ΠΟΙΗΣΗ

ΕΡΩΣ ΑΘΩΟΣ

Μ' ΑΓΑΠΗΣΕ ὅπως ἡ σελήνη
τὸν καταξάστερο οὐρανό.
Μέσα της ἔλαμπε ἡ γαλήνη
Μέσα της ἔλαμπε ἡ γαλήνη,
μὰ στὴ γαλήνη ἐγὼ πονῶ.

■

Μὲ εἶδε στηλά, καθὼς τὰ ζῶα,
μ' ἀξένοιαστην ἀπαντοχή
Κ' εἶταν τὰ μάτια της ἀθῶα.
Εἶταν τὰ μάτια της ἀθῶα
κι' αὐτό . . . κολάζει τὴν ψυχή.

■

Μὲ κοίταγε καὶ τίποτ' ἄλλο.
Περίμενα νὰ ἰδῆ, νὰ πῆ
κάτι βαθύ, κάτι μεγάλο.
Κάτι βαθύ, κάτι μεγάλο
μοῦ τό 'πε, ὦ φρίκη! ἡ σιωπή.

■

Πόσος καιρὸς νά 'χε περάσει;
Θά 'ταν βαθειά, μακρυά, πλατειὰ
ἡ νύχτα ἐκείνη. Εἶχα γεράσει.
Εἶμουνα νιὸς κ' εἶχα γεράσει
σὲ μιὰ ἀξημέρωτη νυχτια.

■

Τώρα εἶμαι ἤσυχος. Χαράζει
κ' ἡ φυλακή μου οὔτε λαλεῖ.
Τί συντροφιά! Κάποιος μοῦ μοιάζει
σὰν ἀδερφός. Μὰ γιατί σφάζει
μ' ἕνα μαχαίρι ἕνα πουλί;

ΟΜΗΡΟΣ ΜΠΕΚΕΣ

ΑΓΝΩΜΟΣΥΝΗ

ΘΛΙΒΕΤΑΙ ἡ ψυχή μου σὰν θυμᾶμαι
τὰ περασμένα χρόνια, καὶ λυπᾶμαι
ποὺ ἄφησα τὴ ζωή μου νὰ κυλίση
μέσ' στὸ ἀνθρώπινο πυκνὸ μελίσσι
μὲ ὑποχωρήσεις πάντα καὶ μ' εὐγένεια
χωρὶς καμμιὰ γιὰ τ' ἄτομό μου ἔννοια.

■

Πεινοῦσα κι' ὅμως τρώγαν τὸ ψωμί μου
φίλοι παληοί, δικοί καὶ γνώριμοί μου,
δίχως νὰ ποῦν ποτὲ «εὐχαριστῶ»
σὲ μένα, στὸ Θεὸ ἢ στὸ Χριστό.

■

Πονοῦσα. Συχωροῦσα τοὺς ὀχτρούς μου
ποὺ μ' ἔκαναν καὶ σάλευε ὁ νοῦς μου.
Καὶ τώρα ποὺ οἱ κρόταφοί μ' ἀσπρίζουν
καὶ τρέμω καὶ τὰ πόδια μου τρεκλίζουν
ἡ ἀγνωμοσύνη μὲ σκοτώνει, μὲ νευριάζει,
μὰ δὲν ἀλλάζει ἡ καρδιά μου δὲν ἀλλάζει . . .

ΦΩΤΗΣ ΑΣΤΕΡΗΣ

Η ΦΩΛΙΑ ΜΕ ΤΑ ΚΙΡΚΙΝΕΖΙΑ

(Συνέχεια ἀπὸ τὴν 3 σελίδα)

"Ετσι μπαίνει ὁ κυρ-χειμώνας, κι' οἱ γερόντοι κλειοῦνται καὶ λαγιάζουνε στὰ καλύβια τους, κι' οἱ νιοὶ μὲ τὶς φλοκάτες πισώπλατα, τὸν πέρνουνε ἀψήφιστα τὸν καιρό, κι' ὁλμερίς, οἱ προκομένοι, κυνηγάνε τ' ἀγριοπερίστερα, τὶς τσίχλες καὶ τὶς πετροπέρδικες.

"Οσο ποὺ νὰ πεισματώσει ὁ χειμώνας καὶ νὰ φυσήξει τὸ ξεροβόρι πιὸ φρεσιασμένο. Τὴν αὐχὴ βρίσκονται παγωμένες οἱ δροσοσταλίδες πάνω στὰ ξεραμένα φύλλα κι' ἡ νύχτα βιστική, πλακώνει μονομιᾶς σὰν ταφόπετρα παγερὴ καὶ μαύρη.

Ὀλονυχτὶς ἀκούγεται τὸ μακρινὸ τὸ μάνισμα τῆς θάλασσας, κι' εἶναι ἕνας τρόμος νὰ βγεῖς ἀπ' τὰ χαμώγια. Τέτοιες νυχτὲς μηδὲ οἱ καλικαντζαροι ἀποκοτάνε νὰ ξεμυτήσουνε.

Μιὰ τέτοια νύχτα, κονταυγή, ἀφοῦ ἔχει ἐξιὲ χιόνι ὧρες κι' ὧρες πολλὲς καὶ σαβανώθηκε ἡ γῆς ὅλη, στὴν 'Αγιὰ - Τριάδα ἀπάνω, στὸ ξωκκλῆσι στὴ ραχοῦλα, γένηκε κάτιτι παράξενο, ποὺ κανένας δὲν τὸ ξέρει ἀκόμα.

'Απ' τὸ πολὺ τὸ χιόνι, καθὼς στιβάχτηκε καὶ βάραινε στὰ κεραμίδια, ἄκρη-ἄκρη τὴ στέγη, ἐκεῖ τσὰ γείσωμα ὅπου εἶναι τοῦ κιρκινεζιοῦ ἡ φωλιά, λυγίσανε καὶ σπάσανε, πολυκαιριασμένα καὶ σαρακοφαγωμένα καὶ σάπια, τὰ ξύλα, κι' ἤρθε κάτου καταγῆς ἕνα κομάτι γεῖσο, μὲ τὰ κεραμίδια καὶ μ' ὁλάκερη τὴ φωλιὰ καὶ μὲ τὰ κιρκινέζια.

Δὲν εἶχε χαράξει ἀκόμα, μόνο ποὺ τὸ σκοτάδι ξάσπριζε λίγο, πὲς ἀπὸ τὴ λαμπεράδα τοῦ χιονιοῦ, πὲς κι' ἀπὸ τὸ πρῶτο μήνυμα τῆς αὐγούλας.

Ξάφνω, μεσ' στὴ νεκροσιγαλιά, κατραυκλάει ἡ φωλιὰ μὲ τὰ κεραμίδια καὶ τὰ σαπιόξυλα καὶ πέφτοντας σκουντουφλάει ἀπάνω στὴν καμπάνα. Ἡ καμπάνα σὰν νὰ βαρυναστέναξε, ὄχι λυπητερά, μήτε καὶ χαρούμενα, μὰ ἔτσι νοσταλγικά, θαρρεῖς κι' εἶταν ὁ καημὸς γιατὶ τόσον καιρὸ τῆς εἶχανε στερήσει τὴ λαλιά της.

Χάμω κυλίστηκε ἡ φωλιά, μέσα στὰ χιόνια. Τὰ κιρκινέζια φέρνουνε βόλτες ὁλόγυρα, μεσ' στὸ θαμπροσκόταδο, κράζοντας, κράζοντας. Κι' ὁ ἀχὸς τῆς χυτημένης καμπάνας φτεροκόπησε καὶ πέταξε κι' ἀλάργεψε πέρα ἀπὸ τὴ ράχη, ὧς στὸν κάμπο κάτω, κι' ὧς στὸ Περαχώρι καὶ πιὸ πέρα ἀκόμα, σὰ φωνή, σὰν πρόσκληση, σὰ χαῖρε, κι' ὕστερα ἔσβησε γοργά, σὰ μιὰ πνοή.

Καὶ κανένας δὲν τὴν ἄκουσε.

ΘΑΝΑΣΗΣ ΠΕΤΣΑΛΗΣ

ΤΑ ΝΕΑ ΒΙΒΛΙΑ

"VIVA LA MUORTE,,

Τοῦ Δ. ΚΑΛΛΟΝΑ

Ο ΤΙΤΛΟΣ αὐτοῦ τοῦ βιβλίου σημαίνει «Ζήτω ὁ θάνατος» πρᾶγμα ἐντελῶς ἀσυμβίβαστο μὲ τὸ περιεχόμενό του.

Ἡ ἀλήθεια εἶναι ὅτι περίμενα νὰ διαβάσω κἄτι τὸ μακάβριο, κἄτι τὸ σκληρό, τὸ φριχῶδες, τὸ αἱματ

ΓΥΡΩ ΑΠΟ ΤΟ ΘΕΑΤΡΟ

(Συνέχεια ἀπὸ τὴν 2α σελίδα)

ἀρετή», — ὁ κ. Κοὺν ἀπὸ προχτὲς δίδει ἐπαναλήψεις τῶν παλαιῶν χειμωνιάτικων ἐπιτυχιῶν του.

—Ἄρχισαν ἀπὸ τὴ Δευτέρα μὲ τὸ περίφημο ἔργο τοῦ Μπέρναρ Σῶ «Τὸ πρῶτο ἔργο τῆς Φάννυ», καὶ θὰ συνεχιστοῦν μὲ τὰ ἔργα τοῦ Ἴψεν, τοῦ Πιραντέλλο κ.λ.π.

* Γιὰ τὴ χειμωνιάτικη περίοδο οἱ καλλίτεροι θίασοι μᾶς ἀναγγέλλουν τὸ ἀνέβασμα ἑλληνικῶν ἔργων πρᾶγμα ποὺ μᾶς ἱκανοποιεῖ καὶ φυλετικὰ γιατὶ νομίζουμε πὼς εἶναι σὲ θέση οἱ ἕλληνες συγγραφεῖς νὰ τροφοδοτοῦν τὸ ἑλληνικὸ θέατρο κι' ἔτσι νὰ μὴν καταφεύγη αὐτὸ σὲ ξένους καὶ σὲ παραφράσεις καὶ διασκευὲς φρικαλέων ἔργων, ποὺ τὰ σώζουν μόνο τὸ καλὸ παίξιμο τῶν ἠθοποιῶν μας.

—Ἀλλὰ καὶ οἱ ἴδιοι οἱ θεατρικοί μας συγγραφεῖς μιλοῦν γιὰ ἔργα ποὺ ἑτοιμάζουν γιὰ νὰ δώσουν· ἔτσι ἀναφέρονται ἔργα τῶν κ.κ. Σπ. Μελᾶ, Δημ. Μπόγρη, Δ. Ἰωαννοπούλου, Ν. Κατηφόρη, Μ. Καραγάτση, Ἀλ. Λιδωρίκη, Γ. Ρούσσου, Μ. Ψαθᾶ κ. ἄ.

* Καλὰ λόγια ἀκόμα ἀκούγονται καὶ γιὰ τὸ «Φάντασμα τοῦ Μέτροπολ» τοῦ Θεάτρου Ρὲξ (Κοτοπούλη), ὅπου μεταξὺ ἄλλων ὁ νέος καλλιτέχνης καὶ σκηνογράφος κ. Γιῶργος Ἀνεμογιάννης δίνει τὸ ἄπαντόν του μὲ ξεχωριστὲς σκηνογραφίες μοντέρνου καὶ ἰδιότροπου στύλ.

—Ὁ καλλιτέχνης αὐτὸς ἀπὸ ἔργο σ'ἔργο προωθεῖ τὴν τέχνη του ἐξαιρετικά, νομίζουμε δὲ πὼς συμπληρώνει πανηγυρικὰ τὶς διαθέσεις τοῦ θεάτρου τῆς Μαρίκας στὸ νὰ νεωτερίζη.

* Καὶ ἡ «Δαλιδὰ» παρ' ὅλον ὅτι φαίνεται ὅτι δὲν ὑπῆρξε καλὴ ἐκλογὴ τοῦ θιάσου τῆς κ. Κατερίνας Ἀνδρεάδη, συγκεντρώνει πολὺ καὶ καλὸ κόσμο στὸ ὁμώνυμο θέατρο τῆς πλατείας Κυριακοῦ.

— Ὁπωσδήποτε εἶναι αἰσθητὴ ἡ ἔλλειψη τοῦ μεγάλου μας καλλιτέχνου καὶ πρωταγωνιστοῦ κ. Αἰμιλίου Βεάκη,—ὅπως θὰ εἶναι ἀργότερα καὶ γιὰ ὁλόκληρη τὴν πρωτεύουσα, ἀφοῦ θὰ τὸν κερδίση γιὰ τὴ χειμερινὴ περίοδο ἡ Θεσσαλονίκη.

ΣΚΗΝΕΣ ΠΑΡΑΣΚΗΝΙΩΝ

ΜΑΧΗΤΙΚΟ... ΠΝΕΥΜΑ

ΕΔΩ καὶ μέρες ἀρκετὲς—χωρὶς κανένα λόγο,
μάλλωσε ὁ Σπῦρος ὁ Μελᾶς μὲ τὸν Παλαιολόγο.
Μαλώσανε καὶ βρίστηκαν χωρὶς καμμιὰ ἀφορμὴ
κι' ἀλληλοεπιτεθήκανε μὲ ἀκάθεκτη....ὁρμή !

■

Ἡ μάχη πῆρε κι' ἔδωσε κακῶς καὶ παραλόγως,
γιατ' εἶχε μᾶλλον, δίκαιον ὁ Π. Παλαιολόγος.
Ἀπ' ὅλη, δέ, τὴ στάσι του διεπιστώθη ὅτι
ἐβάλθηκε, στὰ χρόνια μας νὰ φάη τὸν...**Δὸν—Κιχώτη !**

■

—«Τὸν Δὸν Κιχώτη ; Καὶ γιατί» ;—Θὰ ποῦνε μερικοὶ
ἀπὸ τοὺς ἀναγνῶστες μου κι' ἀπ' τοὺς θεατροφίλους.
—Διότι ἀναγνῶστες μου καὶ φίλοι καρδιακοί,
ἐμονομάχησε κι' αὐτός, μὲ τοὺς....**ἀνεμομύλους !**

ΚΑΚΩΣ...

ΠΟΛΥ μεγάλος θόρυβος γιὰ τὰ «ντουμπλὰζ» ἠγέρθη
κι' ὁ...«Κομμωτὴς τῶν Κυριῶν», ὁ Χαμαράκης ἤγουν,
εἰς βάρος τῶν καλλιτεχνῶν, ἀγρίως κατεφέρθη,
διότι, λέει, ἀρχίσανε τὰ μάτια τους ν' ἀνοίγουν.

■

Τοὺς εἶπε ὅτι δὲν βρίσκονται καθόλου στὰ σωστά τους
κι' οἰκτρῶς τοὺς ἐπετίμησε, χωρὶς νὰ λάβη ὑπ' ὄψει,
ὅτι τοῦ χάρισαν, προχτές, τὰ λίγα ποσοστά τους
καὶ τὸ μιστό τους δέχτηκαν, προθύμως, νά τοὺς κόψη.

■

Αὐτὸ τὸ πρᾶγμα θἄλεγα, ἂν ἤμουνα Μαυρέας
κι' ἐκτὸς αὐτοῦ θὰ τοῦλεγα, ἀκόμα, ἐν κατακλεῖδι :
—Δὲ σοῦ χρωστᾶμε τίποτα, ἂν εἶσαι 'σύ...**Κουρέας**
νὰ βάλης καὶ στὰ ποσοστὰ καὶ στὸ μιστό....**ψαλλίδι !**

ΦΡΟΝΙΜΩΣ ΠΟΙΟΥΣΑ...

ΕΙΣ τὸ Μουσεῖον τραγουδᾶ παληὰ «ντιζὲζ» τῆς μόδας,
πού, δυστυχῶς, ἀκολουθεῖ τ' ἀρχαῖα κατὰ πόδας.
Ὡς ἀοιδός, πρὸ δέκα ἐτῶν, τὸν κόσμο συγκινοῦσε
καὶ λένε οἱ παλαιότεροι πὼς καὶ μεσουρανοῦσε.

■

Παρῆλθεν ὅμως ὁ καιρὸς κι' ἡ....Ὄασις ἐκείνη,
ποὺ τὸ κοινὸν τοῦ «Βαριετὲ» τὸ πάλαι συνεκίνει,
ἀπό τινος εὑρίσκεται στὴ δύσι της πλησίον,
γι' αὐτὸ δὲν ἔκανε ἄσχημα ποὺ πῆγε στὸ....**Μουσεῖον !**

ΓΙΩΡΓΟΣ ΘΙΣΒΙΟΣ

ΓΥΡΩ ΑΠΟ ΤΟ ΘΕΑΤΡΟ

—Ἡ συμπλήρωση ὅμως τοῦ θεάτρου τούτου μὲ τὸν νέο ἠθοποιὸ καὶ καλλιτέχνη Δημήτρη Χόρν, ἀποχωροῦντα ἀπὸ τὸ θέατρο Κοτοπούλη, εἶναι γεγονὸς ἐξαιρετικὸ καὶ εὐχάριστο.

* Ἀντίθετα μὲ τὰ ὅσα λέμε στὴν ἀρχὴ γιὰ τὴν κακὴ ἐκλογὴ τοῦ νέου ἔργου τῆς κ. Ἀνδρεάδη, ὁ θίασος τοῦ κ. Κώστα Μουσούρη περνᾶ μιὰν ἀπὸ τὶς καλλίτερες περιόδους τῆς δράσης του μὲ τὴν ἀρίστη ἐκλογὴ τῆς τῆς σύγγρικῆς κωμωδίας «Τελευταῖος χορός».

■ ■ ■

* Τὸ θέατρο «Παπαϊωάννου» παρεχωρήθη τελικῶς, εἰς τοὺς ἐπιχειρηματίες κ. κ. Πάντο καὶ Καρουσάτο οἱ ὁποῖοι θὰ καταρτίσουν μεγάλο θίασο γιὰ τὴν χειμερινὴ περίοδο ὑπὸ τὴν καλλιτεχνικὴν διεύθυνσι τοῦ συγγραφέως κ. Δ. Κ. Εὐαγγελίδη.

—Ἀπὸ τοὺς καλλιτέχνες ποὺ θὰ συμμετάσχουν στὸ νέο αὐτὸ θεατρικὸ συγκρότημα, ἀναφέρονται τὰ ὀνόματα τῶν δημοφιλῶν προταγωνιστῶν κ. κ. Π. Κυριακοῦ, Β. Αὐλωνίτη, τοῦ Γ. Δαμασιώτη, τῶν κυριῶν Ἠρ. Χαντᾶ, Μ. Κρεββατᾶ, Μ. Νέζερ, Λ. Λαζαρίδου, Ρένας Ντὸρ κ. ἄ. γνωστῶν καλλιτεχνῶν.

* Στο θέατρο «Περοκὲ» ἄρχισαν οἱ δοκιμὲς τῆς νέας ἐπιθεωρήσεως τῶν κ. κ. Σακελλαρίου—Γιαννακοπούλου, ἡ ὁποία θὰ διαδεχθῆ ἐν καιρῷ τὴν συνεχιζομένη μὲ μεγάλη ἐπιτυχία μουσικὴ ἠθογραφία τοῦ κ. Δ. Εὐαγγελίδη «Τέσσερα ἑκατομμύρια».

* Εἰς τὸν διαλεχτὸ συνεργάτη μας καὶ θεατρικὸ συγγραφέα κ. Δημ. Γιαννουκάκη ἀνετέθη ἡ συγγραφὴ τῆς νέας ἐπιθεωρήσεως τοῦ θεάτρου «Ἑρμῆς» ἡ ὁποία θὰ διαδεχθῆ τὴν «Ρωμηοπούλα» τῶν κ. κ. Σ. Πετρᾶ—Κ. Κιούση ἡ ὁποία ἐξακολουθεῖ νὰ θριαμβεύη κάθε βράδυ στὸ κομψὸ θεατράκι τῆς ὁδοῦ Καοόλου.

— Τὴν μουσικὴ τῆς νέας ἐπιθεωρήσεως θὰ γράψη καὶ πάλιν ὁ συμπαθὴς συνθέτης καὶ μαέστρος κ. Γ. Μυρογιάννης.

* Γιὰ τὶς 12 τοῦ Σεπτέμβρη ὥρα 10 1)2 τὸ πρωῒ ἀναγγέλεται γιὰ τὴν «Ὄασι» ἡ τιμητικὴ τοῦ συμπαθοῦς καλλιτέχνου καὶ κομφερανσιὲ κ. Γ. Οἰκονομίδη, μὲ συμμετοχὴ τῶν πιὸ διαλεχτῶν πρωταγωνιστῶν τοῦ ἐλαφροῦ μουσικοῦ μας θεάτρου.

— Μεταξὺ τῶν καλλιτεχνῶν ποὺ θὰ συμμετάσχουν ἀναφέρονται τὰ ὀνόματα. Ἄννας Καλουτᾶ, Ρένας Βλαχοπούλου, Ρένας Ντόρ, Κ. Μαυρέα, Μ. Φιλιππίδη, Δ. Κυριακοῦ, Β. Αὐλωνίτη, Ντὲ Κώστα, τοῦ ζεύγους Μανέλλη, Φωτόπουλος κ. ἄ.

* Τὴν Κυριακὴ τὸ πρωῒ ὥρα 10 1)2. ὁ γνωστὸς ποιητὴς καὶ κομφερασιε κ. Κώστας Κοφινιώτης, δίδει στὸ θέατρο «Μοντιάλ» μιὰ διάλεξη μὲ θέμα «Ἡ γυναῖκα, ἰό ἔρωτας καὶ τὸ τραγοῦδι».

ΘΕΑΤΡΙΚΕΣ ΣΙΛΟΥΕΤΤΕΣ

Μ. Ν.

ΚΟΝΤΗ, κομψὴ καὶ μικροκαμωμένη
Ἀνήκει σὲ οἰκογένεια θεατρικὴ
Σὲ πάλκο ἐγεννήθηκε, γιὰ πάλκο γεννημένη
Κι' ἔτσι, γιὰ τὴν καρριέρα της τὴν καλλιτεχνικὴ
Λένε, πὼς ἐθυσίασε πολλά... πάρα πολλά !

Διστάζει μπρός της, ὅποιος τῆς μιλᾶ,
Ἔχει εὐγένεια μοναδικὴ καὶ καλωσύνη
Καὶ μὲ ταλέντο ἀληθινό, κατώρθωσε νὰ γίνη
Ἀστέρι τῆς σκηνῆς, τῆς μουσικῆς !
Ἡ ὁμιλία της γλυκειά, κι' ὁ τρόπος της γλυκύς...
Τὸ θέατρο λατρεύει μὲ μανία
Καὶ τίποτ' ἄλλο.
Κάποτε — ναὶ — ἀγάπησε πολὺ τὴν... Ρουμανία
Κι' ἔτσι τὸ βῆμα τῆς ζωῆς ἔκανε τὸ μεγάλο.
Παντρεύτηκεν. Ὁ σύζυγος τὴν ἀγαπᾶ πολὺ
Καὶ μολονότι ἔχουνε περάσει τόσα χρόνια
ἀγαπημένοι φαίνονται, σὰν ἐρασταὶ δειλοὶ
Κι' αὐτό 'ναι κάτι ποὺ δηλοῖ
Πὼς ἔτσι θά 'ναι πάντοτε κι' αἰώνια !
Εἶναι ἠθοποιὸς ἀρίστη
Μὲ πίστι καὶ αὐτοπεποίθησι μεγάλη
Καὶ μοναχά... γιὰ τοῦ συζύγου της τὴν πίστι
Πότε καὶ πότε ἀμφιβάλει.

Ἀπὸ τὸ θέατρο, ποτὲ δὲν ἔλειψεν ὁ νοῦς της
Θιάσους εἶχεν ἄλλοτε δικούς της
Καὶ πάντοτε σκυφτή, χωρὶς μιλιὰ
Γλέντι της ἔχει μόνο τὴ δουλειὰ
Πλευρὰν «αἰσθήματος» δὲν γνώρισε, δὲν ἔχει
Τοὺς θαυμαστάς της, ἀσφαλῶς, δὲν τοὺς προσέχει
Δημιουργεῖ τοὺς ρόλους της πραγματικὰ
Πάντοτε μπαίνει μέσ' τοῦ ρόλου τὸ πετσὶ
Ἔχει σουξὲ μεγάλα τὰ σημαντικὰ
Καὶ τελευταία της δημιουργία : Οἱ Κουτσοί !
Ὅπου ἀπέδειξε μὲ μιμικὴ θαυμαζομένη
Πὼς κι' ἂν ἐκούτσαινε... στὴν τέχνη δὲν χωλαίνει !

Κι' εἶναι σὰν σύζυγος καλὴ κι' ἀφοσιωμένη,
Ὅταν γελᾶ, εἶναι χαριτωμένη
Χαριτωμένη κι' ὅταν εἶναι λυπημένη.
Κι' ἔτσι καλή, δειλή, γεμάτη γλύκα
Εἶναι ἁπλούστατα ἡ Νέζερ ἡ Μαρίκα !

ΓΙΑΝΝ.

Ν. Μ.

ΑΠΟ τοὺς συναδέλφους τοῦ καιροῦ του, ὡρισμένως
Εἶναι ὁ μόνος ὁ συγχρονισμένος
Καὶ ὅσο κι' ἂν περνάη ὁ καιρὸς
Εἶναι ὁ μόνος... αἰωνίως θαλερός !
Ὁ ἄνθρωπος ποὺ δὲν κουράστηκε νὰ παίζη
Ὁ ἄνθρωπος ποὺ κάθεται σ' ἐρωτικὸ τραπέζι
καὶ τρώει ἀπ' ὅλους πιὸ πολύ.
Πρᾶγμα ποὺ ἀπερίφραστα δηλοῖ
Ὅτι ὁ λύκος κι' ἂν γερνᾶ κι' ἀλλάζει τὸ μαλί του
Τὴν ἴδια γνώμη του κρατᾶ τὴν ἴδια κεφαλή του,
Ὁ λύκος... Καὶ ὁ Νίκος !..

Σὲ τρία μέρη ἂν ἴσως τὸν χωρίσωμε
Πράττοντες εὐφυῶς
Τρία κομμάτια αὐτοτελῆ θ' ἀναγνωρίσωμε :
Εἶναι ὁ ἄνθρωπος, ὁ Δάσκαλος, ὁ Ἠθοποιός !
Χρυσῆ καρδιὰ ὡς ἄνθρωπος. Ἐξ ἄλλου
Ἔχει ὅτι χρειάζεται στὸ τμῆμα τοῦ δασκάλου
Καὶ εἶναι ὡς ἠθοποιός, ὁ μετρημένος,
Ὁ φυσικός, ὁ λογικός, Ὁ πιὸ χαρακτηριστικὸς
Κι' ὁ πιὸ... μελετημένος !
Ἐπιτυχίες γνώρισεν ἀναμφισβήτητες.
Εἶχε στὶς ἐποχές του τὶς ἀήττητες
Καὶ τώρα ποὺ τὸν σέβονται ὡς θιασάρχη
Βλέπουν ἀλήθεια πὼς κανένας δὲν ὑπάρχει
Ποὺ νά 'ναι πιὸ πατέρας στὰ παιδιά του.
Εἶναι χρυσῆ, ὁλόχρυσ' ἡ καρδιά του.
Ἡ αὐστηρότης του μοναδικὴ
Καὶ ἡ παράστασις, ἐφ' ὅσον διαρκεῖ
Αὐτός, στὰ παρασκήνια, σὲ μιὰ καρέκλα, ἐκεῖ,
Τὰ πάντα παρακολουθεῖ, τὰ πάντα βλέπει
Κι' ἀνωμαλίες, φυσικά, δὲν ἐπιτρέπει.

Στὸ ζήτημα τῆς ἡλικίας ἂν ξαναγυρίσωμε
Κι' ἀφοῦ τραβᾶ, τὸ πρᾶγμ' αὐτὸ λιγάκι χαιρεκάκως
Θὰ πρέπη ἀναγκαστικῶς ν' ἀναγνωρίσωμε
—Ἴσως μὲ κάποιον πόνον—
Ὅτι ὁ πιὸ μεγάλος ἐφευρέτης τῶν αἰώνων,
Εἶναι ὁ Μποτσαρᾶκος !

Κι' ἂν τὸν καταλάβατε ἤδη, σᾶς τὸ λέω κι' ἐξωδίκως
Αὐτὸς εἶναι ὁ Μηλιάδης, ὁ ἀγαπητός μας Νίκος !

ΓΙΑΝΝ.